

BENDROSIOS PROGRAMOS
IR IŠSILAVINIMO
STANDARTAI

P *Lriešmokyklinis* *ugdymas*

TURINYS

Bendroji programa	23
Ugdymo(si) standartas	56

BENDROJI PROGRAMA

Priešmokyklinis ugdymas – visuotinis vienerių (išimtiniais atvejais – dvejų) metų trukmės ugdymas, skirtas vaikams nuo 5 metų padėti subręsti mokyklai. Priešmokyklinis ugdymas vyksta priešmokyklinėje grupėje pagal priešmokyklinio ugdymo programą. Jei vaikas ugdomas tik namie, tėvai (globėjai) informuojami apie priešmokyklinio ugdymo naujoves, konsultuojami svarbiais vaiko ugdymo klausimais, tėvams (globėjams) pageidaujant vaikui teikiama korekcinė ar kita specialioji pagalba.

Pagrindinės priešmokyklinio ugdymo nuostatos išdėstytos Priešmokyklinio ugdymo koncepcijoje. Priešmokykliniu ugdymu siekiama sudaryti sąlygas vaiko socializacijai, fizinių, psichinių ir dvasinių galių harmoningam skleidimuisi, palengvinti jam pereiti prie sistemingo ugdymosi mokykloje. Institucinis priešmokyklinis ugdymas ypač rekomenduotinas labai užimtų tėvų, uždaresnėje, vien šeimos aplinkoje augantiems, tautinių bendrijų ir imigrantų, specialiųjų ugdymosi poreikių vaikams bei vaikams iš socialinės rizikos grupių šeimų.

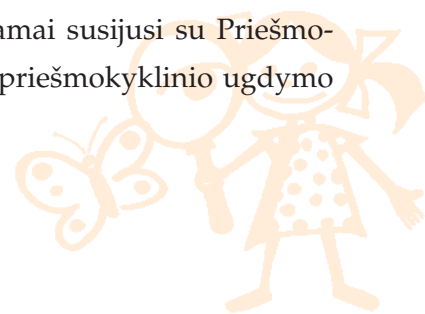
Priešmokyklinės grupės veikia ikimokyklinio ugdymo įstaigose arba bendrojo lavinimo mokyklose. Išimtiniais atvejais jos gali būti įkurtos kitos paskirties švietimo ar kultūros įstaigose ir privačiuose namuose.

Priešmokyklinėje grupėje vykstantį ugdymą reglamentuoja ši bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Joje nusakyti pagrindiniai vaikų nuo 5 iki 6/7 metų ugdymo(si) tikslai, principai, sėkmingam ugdymuisi mokykloje būtinos vaikų kompetencijos, nurodytos vaikų ir ugdytojų veiklos kryptys ir būdai, teikiantys galimybę per vienerius metus pasiruošti vaikui mokyklai.

Ši programa skirta priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Pedagogas, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ugdymosi poreikius, buvimo grupėje trukmę (visos ar pusės dienos), lanksčiai naudojami bendraja programa, diferencijuoja ir individualizuoja ugdymo turinį bei metodus.

Programa taip pat skiriama tėvams (globėjams), ikimokyklinių įstaigų, bendrojo lavinimo mokyklų vadovams, šeimos konsultantams, socialiniams, specialiesiems pedagogams, pradinių klasių mokytojams, vaikų teisių apsaugos tarnybų darbuotojams. Ji padės geriau suprasti priešmokyklinio amžiaus vaiko ugdymosi reikmes, pagalbos teikimo būdus, leis kurti kokybiško ugdymo(si) sąlygas.

Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa neatsiejamai susijusi su Priešmokyklinio ugdymo(si) standartu. Ją papildo ir sukonkretina Metodinės priešmokyklinio ugdymo rekomendacijos.

Tikslas

Priešmokyklinio ugdymo tikslas – laiduojant vaiko asmenybės skleidimąsi ugdyti aktyvų, savimi ir savo gebėjimais pasitikintį, stiprią pažinimo motyvaciją turintį vaiką, sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam jo ugdymuisi mokykloje.

Uždaviniai

- ❖ Garantuoti vaikui saugius, turiningus, džiugius ir kūrybiškus priešmokyklinius metus. Gerbti ir palaikyti vaiko žaidimą, sudaryti sąlygas jo plėtotei.
- ❖ Skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiaisiais kartu plėtojant jo emocinę, socialinę ir kultūrinę patirtį.
- ❖ Sergėti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo saugumą, padėti adaptuotis naujoje ugdymosi aplinkoje, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį.
- ❖ Plėsti vaiko supratimą apie aplinkinį pasaulį sudarant galimybes patirti pažinimo džiaugsmą, plėtoti intelektualius gebėjimus, atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus.
- ❖ Ugdyti sakytinę vaiko kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę, sudaryti prielaidas ugdytis rašytinę kalbą, žadinti ir puoselėti vaiko poreikį knygai.
- ❖ Ugdyti vaiko kūrybiškumą, žadinti jautrumą aplinkos estetikai ir meno reiškiniams, pagarbą tradiciniam menui, skatinti save atskleisti meno priemonėmis ir kitais būdais.

Ugdymo turinio sudarymo principai

Priešmokyklinio ugdymo turinys sudarytas remiantis šiais **principais**:

- ❖ **vertybinių nuostatų ugdymo;**

Programoje prioritetas teikiamas bendrųjų vertybinių ir pozityvių asmeninių nuostatų pradžiniam formavimui(si).

- ❖ **socialinio kultūrinio kryptingumo;**

Ugdymo turinys orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų socialinių, kultūrinių kompetencijų plėtojimą ir tautinio tapatumo jausmo žadinimą.

- ❖ **tikslingumo;**

Programos turinys atitinka konceptualiuosius priešmokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius. Jis orientuotas į vaiko adaptacijos naujoje aplinkoje lengvinimą, socializaciją, ugdymosi motyvacijos žadinimą ir prielaidų tolesniam ugdymuisi sudarymą.

❖ **prieinamumo;**

Ugdymo turinys atitinka 5–6/7 metų vaiko psichofizines galimybes, jo pažinimo ir raiškos būdus bei stilių, bendravimo ir elgesio modelius bei emocijų pasaulį.

Ugdymo turinys sudarytas taip, kad jį būtų galima lanksčiai taikyti atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus ir galimybes.

Ugdymo turinys pritaikytas skirtingoje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje (šeimoje ar institucijoje) augusiam ir ugdytam vaikui.

❖ **integralumo;**

Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir jo mąstymo bei veiklos konkretumą ir sinkretiškumą.

❖ **tęstinumo.**

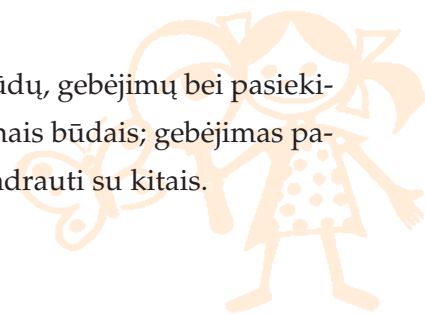
Priešmokyklinio ugdymo turinys suderintas su ikimokyklinio ir pirmos klasės ugdymo turiniu siekiant, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo(si) šeimoje ar ikimokyklinėje grupėje prie ugdymo(si) priešmokyklinėje grupėje, o vėliau – mokykloje. Programoje atsižvelgta į vaiko jau įgytą patirties ir gebėjimų lygmenį bei jo ugdymo(si) perspektyvą – ko jam reikės sėkmingai pradžia ir sistemingam ugdymui(si) mokykloje.

Ugdytinios kompetencijos: vertybinės nuostatos, gebėjimai, patirtis

Priešmokyklinio ugdymo siekiamybė – padėti vaikui įgyti kasdieniam gyvenimui ir sėkmingam ugdymui(si) mokykloje būtinų kompetencijų. Sąlyginai išskiriamos penkios kompetencijų grupės, kurių pagrindas – jau susidarytų vertybinių nuostatų, įgytų gebėjimų ir įgūdžių bei patirties visuma.

Socialinė kompetencija – gyventi ir būti greta, kartu.

- ❖ Atsiradęs pasitikėjimo savimi ir savo gebėjimais jausmas, savigarba, sėkmės pajauta; pasitikėjimas artimaisiais, pedagogais ir draugais; tikėjimas, kad kiti jį vertina palankiai, pripažįsta, priima.
- ❖ Savijautos, svarbiausių poreikių, ketinimų, kai kurių elgesio būdų, gebėjimų bei pasiekimų suvokimas ir išreiškimas kitiems suprantamais bei priimtinais būdais; gebėjimas pagal vaiko išgales suprasti, kas trukdo gerai jaustis, veikti ir bendrauti su kitais.

- ❖ Domėjimasis kitais ir gebėjimas juos suprasti: suvokti suaugusiųjų ir vaikų mimiką, gestus, emocinį intonacijų atspalvį, „jausmų žodyną“, nujausti kito emocinę būseną, išvelgti akivaizdžius ketinimus, norus, suprasti įprastą veiklą ir elgesį, gerbti kitų nuomonę.
- ❖ Gebėjimas šeimos aplinkoje ar bendraamžių grupėje elgtis savarankiškai, kai suprantama, kas yra gerai, o kas blogai, derinti ketinimus ir veiksmus, bendradarbiauti, taikyti daug kartų išbandytus gerą savijautą ir sugyvenimą garantuojančius bendravimo būdus, panaudoti vieną kitą kasdienių sunkumų įveikimo, konfliktų ir problemų sprendimo būdą.
- ❖ Gebėjimas susivaldyti įprastose nedidelės įtampos situacijose, riboti kai kuriuos savo norus ir įgeidžius, noras ir mėginimas tesėti žodį, atlikti įsipareigojimus.
- ❖ Gebėjimas nujausti, kada kitam reikia pagalbos, noras ir mėginimas padėti, kitokios išvaizdos, neįprasto elgesio, kitaip maistančio, kalbančio ir žaidžiančio bendraamžio toleravimas.
- ❖ Gebėjimas orientuotis, prisitaikyti ir lanksčiai elgtis įvairioje socialinėje aplinkoje ar situacijose: namie, grupėje, svečiuose, pas gydytoją, parduotuvėje, šventėje ir kt.
- ❖ Susigyvenimo su socialine aplinka ir gamta jausmas intuityviai suvokiant gamtos, žmogaus, jo veiklos ryšį, noras saugoti gamtą, tvarkyti aplinką.

Sveikatos saugojimo kompetencija – sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti.

- ❖ Gebėjimas būti aktyviam, judriam, prireikus sukaupti jėgas, valią, fiziškai išsikraunant išlieti emocinę ar nejudrumo sukeltą įtampą, atsipalaiduoti, nusiraminti.
- ❖ Gebėjimas savarankiškai ar padedant suaugusiajam saugiai elgtis buityje, žaidžiant ar judant namie, vaikų grupėje, lauke, kelyje ar nežinomoje vietoje.
- ❖ Gebėjimas savarankiškai laikytis asmens higienos, aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi ritmo, pasakyti kitiems, kai pavargstama ar blogai jaučiamasi.
- ❖ Gebėjimas justis ir valdyti savo kūną einant, bėgant, šliaužiant, ropojant, lipant, šokinėjant, vartantis; gebėjimas mesti, pagauti, spirti, atmušti kamuolį ar šokinėjantį daiktą.
- ❖ Gebėjimas judant keisti kryptį, tempą, greitį, jėgą, išlaikyti pusiausvyrą, trumpai išbūti nejudriam.
- ❖ Gebėjimas nuotaiką, sumanymus, muziką, vaizdą, žodį išreikšti kūnu – mimika, kūno poza, raiškiu gestu, atskiru judesiu ar veiksmų eile, ritmiškai ar laisvai judant.

Pažinimo kompetencija – tyrinėti ir atrasti pasaulį.

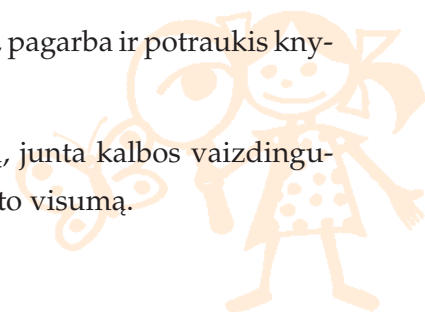
- ❖ Domėjimasis viskuo, kas supa vaiką: gamta ir jos reiškiniais, žmonėmis ir jų gyvenimo būdu, darbu, kūryba, daiktais, technika, meno kūriniais, įvairia veikla ir technologijomis.

- ❖ Pojūčių jautrumas: vaizdų, garsų, lytėjimo ir kitų jutimų panašumo ir skirtumo, visumos ir elementų, sandaros ir prasmės suvokimas.
- ❖ Mąstymo pradmenys: *loginio* – gebėjimas pagal išorinius požymius daiktus ar reiškinius priskirti tam tikrai grupei, sudaryti daiktų sekas, daiktus lyginti, rūšiuoti, grupuoti, skaičiuoti, matuoti, suvokti aiškų nuoseklumą, dėsningumą, priežasties ir pasekmės ryšį, elementariai apibendrinti; *kritinio-probleminio* – gebėjimas ieškoti naujos informacijos, pastebėti akivaizdžius pokyčius, prieštaravimus, išvelgti praktinę problemą, pagal vaiko galimybes rasti keletą jos sprendimo būdų, numatyti, apmąstyti; *kūrybinio* – gebėjimas atrasti, keisti, modeliuoti, kurti savitus variantus, drąsiai reikšti savą matymą.
- ❖ Gebėjimas įsivaizduoti, žaisti vaizdiniais, žodžių prasmėmis, mintimis, realybę skirti nuo vaizduotės, fantazijų pasaulio.
- ❖ Gebėjimas pavadinti, apibūdinti, paaiškinti, pristatyti žaidimą, kūrybinį darbėlį, poelgį.
- ❖ Gebėjimas taikyti keletą skirtingų savęs ir aplinkos pažinimo būdų: spontaniškai ir tikslingai stebėti, klausinėti apie įdomius arba nesuprantamus aplinkos daiktus ir reiškinius, eksperimentuoti numatant pasekmes, ieškoti informacijos knygoje, paveikslėliuose, įsivaizduoti klausantis skaitomo teksto ar sakinio pasakojimo.

Komunikavimo kompetencija – klausytis, kalbėti, bandyti skaityti, rašyti išreiškiant save ir bendraujant su kitais.

- ❖ Gebėjimas kalbėtis su suaugusiaisiais ir vaikais (kalba klausant keliems žmonėms, parkartoja, jeigu kas nesuprato, nepertraukia kito, nenukrypsta nuo pagrindinės pokalbio temos).
- ❖ Gebėjimas kalbėti bandant atsižvelgti į situaciją (vietą, laiką, kontekstą, pašnekovą).
- ❖ Gebėjimas kurti naujus žodžius, eksperimentuoti, „žaisti“ kalba, reikšti kūrybinę iniciatyvą.
- ❖ Gebėjimas pasakoti ir deklamuoti.
- ❖ Gebėjimas pastebėti vaizdų, ženklų, raidžių, garsų skirtumus ir panašumus.
- ❖ Domėjimasis rašytiniais tekstais, rašmenimis, gebėjimas imituoti ir komentuoti raštą ir jo elementus; imituoti skaitymą, komentuoti iliustracijas.
- ❖ Gebėjimas savo išgyvenimus, patirtį, mintis reikšti piešiniais, ženklais, raidėmis, judesiais, t.y. kalbinę raišką sieti su kitomis raiškos formomis.
- ❖ Domėjimasis knygomis, pomėgis jas vartyti, klausytis skaitymo, pagarba ir potraukis knygai.
- ❖ Elementariai išlavintas kalbos jausmas: jaučia tekstų nuotaiką, junta kalbos vaizdingumą, ritmą, rimą, gali apibūdinti teksto pradžia, pabaigą ir teksto visumą.

- ❖ Gebėjimas perskaityti savo vardą ar kitus vaikui reikšmingus žodžius, skaitymo ir rašymo krypties (iš kairės į dešinę) suvokimas.

Meninė kompetencija – įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis.

- ❖ Jautrumas grožiui – gamtos, žmogaus sukurtų daiktų, meno kūrinių, žmonių tarpusavio santykių; nuostata save išreikšti meno kalba, kurti.
- ❖ Gebėjimas spontaniškai reikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis ir santykį su pasauliu įvairiomis meninės raiškos priemonėmis.
- ❖ Jautrumas įvairių meno šakų raiškos priemonėms ir jų derinimui – linijai, spalvai, formai, garsui, žodžiui, judesiui, ritmui, intonacijai, kompozicijai.
- ❖ Gebėjimas atrasti ir išmėginti atsipalaidavimui, emocinei iškrovai, savijautos gerinimui, bendravimui tinkančius meno kūrinius ir meninę raišką: mimiką, muzikinį dialogą, „iškalbų“ vaizdą plokštumoje ir erdvėje, raiškų judesį, persikūnijimą, įsijautimą į kito išgyvenimus.
- ❖ Gebėjimas kurti – natūraliai, laisvai, drąsiai, savitai, įsivaizduojant, atrandant variantus, keičiant, pritaikant, pertvarkant.
- ❖ Gebėjimas ieškoti ir atrasti individualų suvokimą atitinkančius, asmeniškai patrauklius ir priimtinius meninės raiškos būdus ir priemones.
- ❖ Gebėjimas dalytis asmeniniais meninės ir estetiškos patirties išpūdžiais, vertinti, kas gražu, kas ne.
- ❖ Jautrumas gamtos garsams, muzikos intonacijoms ir ritmams, muziką lydintiems tekstui, tautodailės ženklams ir formoms, tėviškės gamtos spalvų ir formų deriniams, žaidimų, ratelių ir šokių judesiams.
- ❖ Pastabumas ir jautrumas metų laikų kaitai; kalendorinių švenčių ir liaudies papročių, kalendorinių dainų, ratelių bei žaidimo darnos jautimas.

Sėkmingo ugdymo(si) mokykloje prielaidos

- ❖ Gebėjimas taikyti vaikui įprastus pažinimo, veiklos ir elgesio būdus: klausinėjimą, žaidimą, tvarkymąsi, domėjimąsi tuo, kas vyksta, dalijimąsi išpūdžiais su suaugusiuoju, atrandant naujas šių būdų taikymo galimybes.
- ❖ Ugdymui(si) mokykloje svarbių pažinimo, veiklos ir elgesio būdų išmėginimas: keliais skirtingais būdais tikslingai ieškoti informacijos, diskutuoti, spręsti praktines problemas, kūrybiškai veikti, mąstyti, mokytis iš suaugusiojo.
- ❖ Gebėjimas vis ilgiau susikaupti, išlaikyti dėmesį; didesnis savarankiškumas, kruopštumas, veiksmų tikslumas, kantrumas, susivaldymas.

- ❖ Gebėjimas ieškoti įvairių būdų tikslui pasiekti, kliūtims įveikti, nesutrikti neaiškioje ar dviprasmiškoje situacijoje.
- ❖ Gebėjimas kūrybinę užduotį, žaidimą ar darbėlį atlikti nuo sumanymo iki norimo rezultato: tą sumanymą sukonkretinti, įsivaizduoti, kaip tai turėtų atrodyti, pasirinkti atlikimo būdą, atlikti, pristatyti draugams.
- ❖ Gebėjimas sumanymus tobulinti ir atlikti individualiai, poromis, nedidelėmis grupelėmis, visiems drauge, to paties tikslo siekti sutartinai, padedant vienas kitam, o kartais ir pasivaržant, parungtyniaujant.
- ❖ Gebėjimas vienam iš kito mokytis: stebint kitų veiklą, kartu tariantis dėl žaidimo ar darbelio, jo atlikimo būdo, diskutuojant, vienas kitam patariant, pasidžiaugiant.
- ❖ Nusiteikimas priimti individualią pedagogo pagalbą, padedančią įveikti emocines ir elgesio problemas, pažinimo ir veiklos gebėjimų stoką.

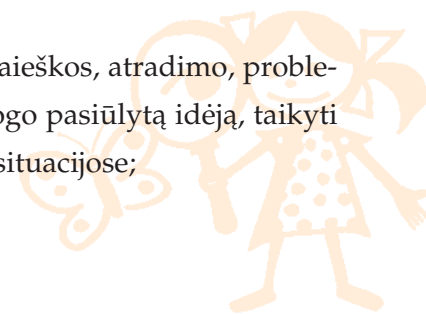
Ugdymo kryptys ir metodai

Priešmokyklinio ugdymo proceso **kryptys**:

- ❖ orientacija į vaiką, jo poreikius, interesus, vaikų kultūrą;
- ❖ humanistinėmis, demokratinėmis vertybėmis grindžiamas gyvenimo būdas vaikų grupėje ir šeimoje;
- ❖ tinkamas žaidimo ir tikslingo ugdymo(si) santykis, pirmenybę teikiant žaidimui;
- ❖ vaiko ir pedagogo sąveika, skatinanti vaiko aktyvumą, kūrybiškumą, praturtinanti jo patirtį, padedanti perimti kultūrinės vertybes.

Priešmokyklinio ugdymo **būdai, metodai, formos**:

- ❖ vaiko žaidimui ir kitai veiklai palankios aplinkos sudarymas, ugdomųjų priemonių keitimas, pedagogo ir vaiko bendravimas, skatinantis aktyvų aplinkos tyrinėjimą, netikėtų, vaikui įdomių pažinimo, bendravimo, saviraiškos situacijų kūrimas;
- ❖ vaiko sumanyto žaidimo ir kitos veiklos palaikymas, jei reikia, pagalba juos įgyvendinant; naujų sumanymų skatinimas;
- ❖ vaiko patirties turtinimas, sudarant tyrinėjimo, informacijos paieškos, atradimo, problemų sprendimo situacijas, skatinant savaip įgyvendinti pedagogo pasiūlytą idėją, taikyti sužinotus ar paties atrastus žaidimo ir veiklos būdus naujose situacijose;

- ❖ ypač atsakingas vaiko elgesio ir veiklos modeliavimas, žadinant jautrumą kitam, jo išgyvenimams, palaikant tinkamus vaikų jausmų raiškos, bendravimo ir bendradarbiavimo būdus, skatinant sekti geru draugų ar suaugusiojo pavyzdžiu, kuriant elgesio taisykles ir jų laikantis;
- ❖ vaikui įdomių, jo patirtį plečiančių temų, projektų, žaidimo ir veiklos būdų, žaislų, meno kūrinių, medžiagų pasiūlymas;
- ❖ vaikų sumanytų projektų įgyvendinimas, vaikų žaidimų ir kūrybinės raiškos dienų ar savaitinių organizavimas, atradimų išvykų planavimas ir organizavimas kartu su vaikais ir tėvais, kasdienybės ir švenčių ritmo kūrimas.

Galimi ir kiti vaikų ugdymo būdai, atitinkantys svarbiausius priešmokyklinės grupės veiklos principus.

Priešmokyklinio ugdymo **pedagogo vaidmenys:**

- ❖ sudaryti sąlygas vaiko gyvenimui ir ugdymui(si);
- ❖ globoti, palaikyti, paremti vaiką;
- ❖ padėti vaikui ugdytis, palengvinant jo ugdymąsi;
- ❖ būti žaidimų ir veiklos partneriu;
- ❖ būti vaikui įdomios, netikėtos patirties šaltiniu;
- ❖ būti pavyzdžiu, vadovu, patarėju;
- ❖ tarpininkauti;
- ❖ atstovauti vaiko teisėms ir jas ginti;
- ❖ numatyti, planuoti veiklą;
- ❖ stebėti, tyrinėti, analizuoti, vertinti; apmąstyti ir prognozuoti vaiko raidą; tobulinti ugdymo procesą.

Taip skatinamas vaiko aktyvumas, nuostata ir gebėjimai pačiam tyrinėti pasaulį, ieškoti savo vietos jame.

Ugdymo turinio įgyvendinimo sąlygos

Saugi ir ugdanti aplinka

Ugdymo(si) turinio įgyvendinimui sukuriama ar pritaikoma šio amžiaus vaiko poreikius ir galimybes atitinkanti, į ugdymo tikslus orientuota, saugi aplinka: grupės erdvė, kitos patalpos,

žaidimų, sporto aikštelės. Jeigu vaikas ugdomas namie, vaiko gyvenimo erdvė pagal šeimos galimybes pertvarkoma taip, kad tenkintų priešmokyklinio ugdymo(si) poreikius. Priešmokyklinį ugdymą organizuojant netipiškomis sąlygomis (ne darželyje ar mokykloje) taip pat turi būti sudarytos šiam ugdymui(si) palankios sąlygos.

Kuriant priešmokyklinio ugdymo(si) aplinką keliami šie **reikalavimai**:

- ❖ grupės erdvėje vaikas turi rasti viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui;
- ❖ aplinka kuriama taip, kad vaikas joje jaustųsi esąs šeimnininkas – galėtų netrukdydamas kitiems laisvai ją keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai;
- ❖ aplinka turėtų būti jauki, žaisminga, estetiška ir kūrybiška, funkcionali, skatinanti vaikų aktyvumą, norą veikti ir ugdytis;
- ❖ grupės ar klasės erdvė turėtų būti sudaryta iš mažesnių erdvių individualiai, grupelių ir visos grupės veiklai, turėtų pakakti erdvės judėti;
- ❖ būtina patalpas, baldus, įrangą ir ugdymo priemones pritaikyti vaikų ugdymosi netolygumams šalinti, specialiesiems ugdymo(si) poreikiams tenkinti.

Kurdami ugdymo(si) turiniui įgyvendinti tinkamą aplinką pedagogai vadovaujasi „Mokyklų aprūpinimo standartais“.

Emocinis klimatas grupėje

Vaikui garantuojamas ne tik fizinis saugumas, bet ir gera emocinė atmosfera bei palanki socialinė aplinka. Kiekvienas vaikas mylimas, jaučia suaugusiųjų dėmesį ir paramą (yra išklausomas, paguodžiamas, jam padedama).

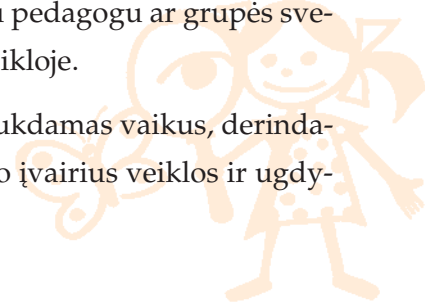
Suaugusieji skatina vaikus ugdytis demokratiškus tarpusavio santykius, pagarbą ir užuojautą vienas kitam, palaiko norą ir mėginimus pagal galimybes vienas kitam padėti.

Pedagogas padeda vaikui adaptuotis naujoje aplinkoje, priimti nuolat vykstančią aplinkos ir dienos ritmo kaitą, ugdytis nuostatą išbandyti ir perimti dar nežinomus pažinimo ir veiklos būdus, pratintis prie naujų žmonių, veikti ne visai įprastose situacijose.

Pedagogo ir vaiko bei jo šeimos sąveika

Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimą priešmokyklinėje grupėje: jam tvarkantis, valgantis, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, neformaliai bendraujant su pedagogu ar grupės svečiais, spontaniškai žaidžiant ar dalyvaujant pedagogo organizuotoje veikloje.

Pedagogas kryptingai ir tikslingai planuoja ugdomąją veiklą į ją įtraukdamas vaikus, derindamas jų poreikius bei interesus ir programoje numatytus tikslus. Jis taiko įvairius veiklos ir ugdy-

mo proceso planavimo modelius. Kita vertus, lanksčiai prisitaiko prie netikėtai atsiradusių vaikų norų, spontaniškai kilusių žaidimų ar kitos veiklos situacijų, išsiklauso į vaikų siūlymus, nesibaimindamas keisti išankstinių sumanymų ar planų.

Igyvendinant ugdymo(si) turinį pedagogui labai svarbu ugdymo procesą organizuoti taip, kad jis būtų vaikams patrauklus, džiaugsmingas, skatinantis pažinimo motyvaciją, kūrybiškumą. Vaikai skatinami bendrauti ir bendradarbiauti, mokytis vienas iš kito.

Grupės pedagogas bendradarbiauja su kitais pedagogais, specialiąją paramą vaikui teikiančiais specialistais ir vaiko šeima.

Organizuodamas ugdymo procesą pedagogas remiasi su priešmokyklinio ugdymo tikslais derančia šeimos patirtimi, vaiko ugdymo tradicijomis, stengiasi teigiamai paveikti šeimos pedagoginę kultūrą.

Ugdymo turinio atranka, sukonkretinimas ir pritaikymas

Ugdymo turinys lanksčiai pritaikomas įvairiems priešmokyklinės grupės veiklos modeliams – visos ir pusės dienos grupėms, šeštadieninėms, trumpalaikėms pavasario ir vasaros grupėms; ugdymui(si) šeimoje konsultacinėse valandėlėse ir paramos tėvams grupėse.

Atrinkdamas ir sukonkretindamas ugdymo turinį pedagogas vadovaujasi:

- ❖ priešmokyklinės programos tikslais ir uždaviniais;
- ❖ vaiko pažinimu ir jo ugdymosi poreikių įvertinimu;
- ❖ vaiko šeimos pageidavimų ir galimybių analize;
- ❖ specialistų išvadomis ir rekomendacijomis, jei tai yra specialiųjų ugdymosi poreikių vaikas arba dėl kokių nors priežasčių buvo atliktas jo pedagoginis, psichologinis įvertinimas.

Ugdymo turinį pritaiko pagal kiekvieno vaiko ir bendrą grupės lygį. Turinį pritaikydamas vaikui remiasi geriau susiformavusiais jo gebėjimais ir patirtimi, tuo siekdamas kompensuoti ir neutralizuoti pastebėtas ugdymosi spragas. Vaiko ugdymosi poreikiai nustatomi per mėnesį jam pradėjus lankyti priešmokyklinę grupę, stebint jo kasdienę veiklą ir analizuojant darbelius.

Ugdymo turinys visai grupei pritaikomas orientuojantis į bendrus grupę lankančių vaikų poreikius ir ypatumus.

Kitakalbiamis ir mišrių šeimų vaikams sudaromos jų kalbos lygį atitinkančios nuoseklios lietuvių kalbos ugdymo(si) programos. Socialinės rizikos grupės šeimų vaikams socialiniai įgūdžiai ugdomi sustiprintai ir yra taikomi specialūs emocinės paramos būdai, žaidimo ir meno terapija. Specialiųjų poreikių vaikams numatomos stimuliuojamojo, korekcinio, reabilitacinio ugdymo priemonės.

Pedagogas nuolat analizuoja ir vertina savo darbą: kaip jam sekasi įgyvendinti ugdymo turinio tikslus, kokie kiekvieno vaiko pasiekimai ir spragos, nuolat kūrybiškai atnaujina ugdomąją medžiagą, siekia veiksmingesnių ugdymo turinio įgyvendinimo būdų.

Ugdymo turinio tęstinumas

Atrinkdamas ugdymo turinį konkrečiai grupei ir jį individualizuodamas pedagogas atsižvelgia į šeimoje ir darželyje įgytus vaiko gebėjimus, gerai susipažįsta su tolesnio ugdymo(si) perspektyva, t.y. pradinio ugdymo programomis. Priešmokyklinio ugdymo pedagogas konstruktyviai bendradarbiauja su būsimoju vaikų mokytoju, derina reikalavimus, drauge informuoja tėvus, domisi buvusių ugdytinių sėkme mokykloje. Mokytojas susipažįsta su būsimais moksliniais, jų pasiekimais, lūkesčiais.

Vaikams sudaroma galimybė susipažinti su būsimu mokytoju, klase, mokykla. Esant galimybei, plėtojami bendri priešmokyklinės grupės vaikų ir pradinių klasių mokslėivių projektai: bendros kūrybinių darbėlių parodos, šventės, žaidimų dienos.

Perėjimo iš priešmokyklinės grupės į mokyklą laikotarpiu ypač jautriai reaguojama į vaiko patiriamus sunkumus ir problemas, jam laiku suteikiama parama.

Žaidimas – vaiko gyvenimo ir ugdymosi būdas

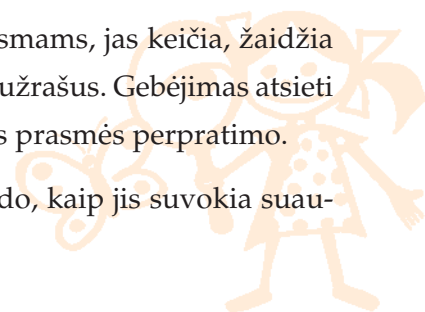
Žaidimas kaip vyraujanti vaiko veikla

Priešmokykliniame amžiuje kinta vaiko žaidimo motyvas ir eiga: nuo atsitiktinio susidomėjimo žaislu ar draugo žaidimu prie išankstinio tikslo ir veiksmų numatymo, pasirengimo žaidimui, jo organizavimo ir sumanymo įgyvendinimo. Vaikas dažniau eina nuo minties prie veiksmo negu atvirkščiai. Orientuodamasis į prisiimtą vaidmenį, jis pats nusistato vidaus elgesio taisyklės. Kuo įvairesni vaidmenys, tuo daugiau elgesio modelių išmėginama. Suaugusiųjų pamokomas vaikas su malonumu žaidžia tradicinius žaidimus, perimdamas iš kartos į kartą perduodamus įvairius elgesio modelius. Žaidimas vaikui yra svarbiausia vidinės drausmės, savireguliacijos, susivaldymo priemonė. Žaisdami keliese vaikai savaimė skatina vienas kitą laikytis žaidimo taisyklių.

Ugdymui skirti žaidimai su taisyklėmis (didaktiniai, judrieji) pratina žaisti lygiomis teisėmis, priimti taisyklę kaip visiems privalomą, mokytis ją gerbti kaip susitarimo dalyką.

Žaisdamas vaikas laisvai priskiria norimas reikšmes daiktams, veiksams, jas keičia, žaidžia jomis. Vartoja sutartinius garsus, žodžius, ženklus, simbolių, grafinius užrašus. Gebėjimas atsieti reikšmę nuo realaus daikto – žingsnis raidės link, skaitmens simbolinės prasmės perpratimo.

Žaisdamas vaikas veiksmais, laikysena, mimika, gestais, kalba parodo, kaip jis suvokia suau-

gusiuosius, jų veiklą, elgseną. Žaisdami keliese vaikai mokosi „skaityti“ socialinius ženklus, juos suprasti, atspėti ketinimus ir tinkamai elgtis.

Žaidimo patirtis padeda lengviau perprasti naujas bendravimo situacijas, pritaipyti prie kitų, pelnyti pripažinimą. Žaidimas atpalaiduoja vaiką, padeda paties atkuriamoje situacijoje dar kartą išgyventi įvairias emocijas, išlieti nerimą, įtampą keliančius jausmus, kartu patirti žaidimo malonumą.

Laisvė veikti žaidžiant skatina daug kartų mėginti, keisti, interpretuoti, modeliuoti, atrinkti, apsispręsti, – stiprina ryžtą ir realiame gyvenime reikšti norus, rodyti iniciatyvą ir pastangas, priimti sprendimus, kūrybiškai keisti aplinkybes arba prisitaikyti prie to, ko negalima pakeisti.

Vaikų kūryboje itin ryškus žaidimo ir meninės raiškos giminingumas: vaikai žaidžia garsais (gamtos garsų mėgdžiojimas, girdėtų dainelių perkūrimas), judesiais (spontaniški, nuotaiką išreiškiantys judesiai, žmonių, gyvūnų judesių mėgdžiojimas).

Vaikas mielai žaidžia suaugusiųjį – susitapatina su juo, pamėgdžioja. Dėmesys tam, ką ir kaip daro, kalba suaugęs žmogus, padeda vaikui įgyti mokymosi iš suaugusiojo pradmenis.

Socialinės, komunikacinės, pažinimo, meninės, sveikatos saugojimo kompetencijų raiška vaiko žaidime

- ❖ Intuityvus gebėjimas suprasti suaugusiojo mimikos, gestų, veiksmų loginę seką, veiklos prasmę, ketinimus, bendravimo normas ir žaidžiant atkurti bei savaip modeliuoti suaugusiojo vaidmenį įsijaučiant, susitapatinant su juo.
- ❖ Gebėjimas ištraukti į žaidimą, pakviesti, priimti kitą, susitarti dėl vaidmenų, eigos, žaislų, vietos, derinti sumanymus, veiksmus, nuomones, kontroliuoti savo elgesį, vadovauti, paklusti.
- ❖ Gebėjimas iš tradicinių žaidimų perimti ir taikyti žaismingo bendravimo, išradingo pramogavimo, nuotaikingo rungtyniavimo būdus.
- ❖ Gebėjimas kurti pačiam ir suprasti kitų žaidimo „kalbą“: tariamą situaciją, vidaus žaidimo taisykles, sutartinius veiksmus, gestus, daiktų prasmės keitimą, atliekamo vaidmens kalbą.
- ❖ Žaidimui būtinų veiksmų įvaldymas: planuoti, pasiruošti, tikslingai pasirinkti, pasidaryti, žaisti, užbaigti žaidimą, susitvarkyti.
- ❖ Gebėjimas gera valia priimti žaidimo taisykles, eigą, tartis dėl jų, jas keisti, kurti naujas.
- ❖ Gebėjimas dėlioti, statyti, modeliuoti, konstruoti išivaizduojant norimą rezultatą, ieškant naujų sprendimų, išradingai panaudojant įvairias medžiagas, konstruktorius; įsijautimas į žaidimo situaciją, savo vaidmenį; išraiškingas vaidmens kūrimas.
- ❖ Gebėjimas žaisti žodžiais, jų reikšmėmis, vaizdiniais, judesiais ir kitomis meninės raiškos priemonėmis.
- ❖ Nuostata saugiai judėti, žaisti su žaislais, kitomis priemonėmis namie, grupėje ir lauke.

Vaiko kompetencijų ugdymas

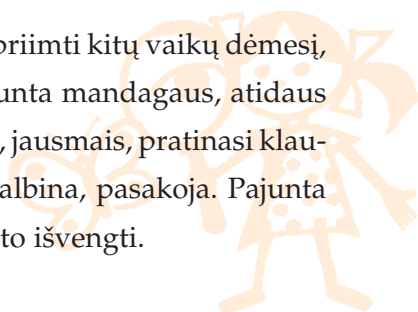
Socialinė kompetencija – gyventi ir būti greta, kartu

Uždaviniai:

- ❖ Palaikyti ir puoselėti vaiko orumą, pasitikėjimą savimi bei savo gebėjimais, artimumo grupės draugams bei greta esantiems suaugusiesiems jausmą.
- ❖ Palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi, bendraamžiais, suaugusiaisiais, žmonių sukurtais daiktais ir kultūros vertybėmis.
- ❖ Sudaryti sąlygas vaikui suvokti savo jausmus, suprasti, išreikšti ir tenkinti svarbiausius savo poreikius, padėti jam atsiskleisti ir plėtoti pomėgius bei interesus, ugdytis gebėjimus.
- ❖ Palaikyti ir plėtoti vaiko gebėjimą, gerbiant kitus, išsakyti ar kitaip išreikšti savo jausmus, nuomonę, teises, sumanymus, siekius.
- ❖ Skatinti suprasti ir vertinti, kas yra gera ir kas bloga, numatyti poelgių pasekmes sau ir kitiems; skatinti jautrumą ir norą padėti kitam; gerbti ir pripažinti kito teisę elgtis savaip.
- ❖ Padėti tapti atsakingesniam, savarankiškesniam, kūrybiškesniam, ilgiau išlaikyti dėmesį, susitelkti veiklai, ugdytis savikontrolės įgūdžius.
- ❖ Sudaryti sąlygas pajusti skirtumą tarp augimo šeimoje ir gyvenimo vaikų grupėje; įgyti žaidimų, veiklos greta ir drauge gebėjimų; bendravimo, bendradarbiavimo, praktinių problemų sprendimo, taikių ginčų, kasdienių sunkumų įveikimo patirtį.
- ❖ Plėsti supratimą apie šeimą, draugus, kaimynus, bendruomenę, gimtinę, tėvynę Lietuvą; žmonių darbą, kūrybą, tarpusavio ryšius, paslaugų tarnybas.
- ❖ Skatinti ir puoselėti komunikacinę veiklą: meninę raišką (vaidybą, šokį, muzikavimą) drauge, judėjimą greta ir drauge, vaikų grupei skirtus pažinimo projektus.
- ❖ Ugdyti nuostatą suvokti daiktus ir meno kūrinius kaip žmonių proto, vaizduotės, kūrybinių galių ir rankų darbo produktą, – juos pažinti, vertinti, tausoti.
- ❖ Žadinti norą tapti moksleiviu, tikėjimą savo jėgomis ir sėkme.

Vaikų veikla

Vaikai grupėje gali natūraliai bendrauti. Vaikas pratinasi pastebėti ir priimti kitų vaikų dėmesį, palankumo ženklus, pats rodo palankų ir pagarbų dėmesį kitiems, pajunta mandagaus, atidaus bendravimo privalumus. Domisi kitu, jo žaislais, sumanymais, nuomone, jausmais, pratinasi klausytis ir girdėti kalbantįjį, atsako į klausimus, paaiškina, pats klausia, kalbina, pasakoja. Pajunta kartėlį dėl jam reiškiamo abejingumo ar netinkamo elgesio, ieško būdų to išvengti.

Žaisdamas, ką nors veikdamas vienas arba greta kito, stengiasi susikaupti, netrukdyti kitiems, dalijasi patirtimi, žaislais ar priemonėmis. Kartu su kitais (dviese, keliese ar su visa grupe) kuria taisykles, bendrus darbus, projektus: tariasi, siūlo, išklauso ir palaiko sumanymus, derina ketinimus, veiksmus, kartu siekia numatyto tikslo. Nebijo rizikuoti ieškodamas kūrybinių sprendimų, būti kitoks, gerbia kito savitumą. Drąsiai imasi spręsti kylančias problemas, konfliktines situacijas, pratinasi įveikti kasdienes sunkumas.

Vaikas jaučiasi saugus, kai jį palaiko iškilus sunkumams; žinodamas elgesio normas, draugų, tėvų ir pedagogų lūkesčius, pamokytas tinkamo elgesio būdų ir nuolat skatinamas vaikas stengiasi atsakyti nepriimtino elgesio įpročių.

Vaikas aktyviai, kūrybiškai plėtoja savo sumanymus arba pedagogų, tėvų pasiūlytas jam įdomias temas, idėjas, žaidimus, skatinančius tyrinėti savo kūną, jausmus, mintis, kalbą, atskleisti savo norus, polinkius, gabumus, kūrybiškumą, augimo ir keitimosi suvokimą. Tyrinėja savo ir kitų žmonių panašumus bei skirtumus, šeimos, grupės, kiemo gyvenimą, kaupia ir sistemina informaciją apie žmones, įvairias profesijas, tarnybas, bendruomenę, kaimą ir miestą, gimtinę, tėvynę Lietuvą ir pasaulį. Stebi daiktus, meno kūrinius šeimoje, grupėje, išvykose; lankosi muziejuose, parodose, spektakliuose, koncertuose.

Pratinasi bendrauti su įvairiais žmonėmis. Į grupę atsineša ir perkelia savo šeimos teigiamą patirtį: bendravimo būdą, žaidimus, pomėgius. Dalyvaudamas išvykose, šventėse bendrauja su kitų vaikų šeimos nariais, skirtingų socialinių grupių žmonėmis įvairioje aplinkoje – grupėje, šeimoje, tėvų darbovietėse, bendruomenės renginiuose. Stebi, tyrinėja, apmąsto, vaizduoja, komentuoja vaikų grupės, šeimos, bendruomenės gyvenimą; iš draugų, tėvų, pedagogų, kitų žmonių perima atitinkamai situacijai tinkančius elgesio būdus, juos spontaniškai atspindi žaidimuose. Stebėdamas suaugusiųosius, jų veiksmus, klausydamasis paaiškinimo, išbando naujus veikimo ir elgesio būdus, juos perima, kūrybiškai pritaiko. Susipažįsta su būsima mokykla, klase, mokytoju. Užmezgamas artimas ryšys: vaikas–vaikas; vaikas–tėvai–priešmokyklinės grupės pedagogas–būsimas mokytojas; vaikas–bendruomenė.

Pedagogo ir kitų ugdytojų veiklos kryptys ir nuostatos

- ❖ Vaikų grupėje ir šeimoje kuriamas saugus, demokratiškas, taikaus bendravimo ir bendradarbiavimo klimatas.
- ❖ Palaikomas ir puoselėjamas pasitikėjimo, abipusio supratimo, pagarbos ir paramos, keitimosi patirtimi ryšys: priešmokyklinės grupės pedagogas–vaikas–tėvai–mokytojas.
- ❖ Remiamasi socialine vaiko aplinka ir gyvenimiškomis situacijomis kaip natūraliu šaltiniu mokantis būti, sugyventi, pritaipiti.
- ❖ Grupės aplinkoje greta kitų panaudojami vaiko šeimos ir vietos bendruomenės ypatumus atspindintys žaislai, veiklos priemonės, meno kūriniai, kitos kultūrinės vertybės.

- ❖ Natūraliu elgesiu ir specialiai paryškindami ugdytojai modeliuoja, kaip bendrauti, tartis, aiškintis, reikšti ir ginti savo nuomonę, teises, kaip priimti ir gerbti kito jausmus ir idėjas, prisiimti atsakomybę, atlikti pareigas, užjausti, paguosti, padėti.
- ❖ Pasiūloma vaiko socialinę patirtį įtvirtinanti ir turtinanti veikla, vaikui įdomios idėjos, projektai, temos.
- ❖ Sudaromos sąlygos vaikui patirti sėkmės jausmą sprendžiant problemas, atliekant kūrybinius darbus, natūraliai priimti nesėkmę kaip postūmį naujiems ieškojimams.

Sveikatos saugojimo kompetencija – sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti

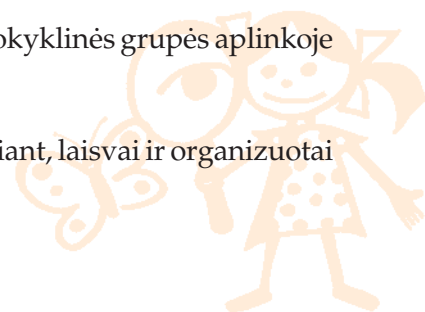
Uždaviniai:

Saugoti ir puoselėti psichinę vaiko sveikatą:

- ❖ Palaikyti ir gerinti vaiko savijautą, puoselėti savigarbą ir orumą, padedant susidaryti gerą nuomonę apie savo išvaizdą, gebėjimus, būdo savybes.
- ❖ Pratinti po įtampos ar didesnių išgyvenimų fizine iškrova mažinti emocinę įtampą, atsipalaiduoti po ilgesnio buvimo nejudrioje padėtyje, nusiraminti.
- ❖ Meno priemonėmis kurti palankią emocinę atmosferą. Jei reikia, dainavimą ir muzikos klausymą, piešimą ir lipdybą, judėjimą ir vaidybą panaudoti terapijos tikslams: emociniam stabilumui pasiekti, teigiamam emociniam klimatui sukurti.
- ❖ Skatinti glaudesnę vaiko ir gamtos ryšį, padėti atgauti emocinę pusiausvyrą gamtos (saulės, oro, žemės, vandens) galioms padedant.
- ❖ Tobulinti gebėjimą tvardytis, susilaikyti nuo netinkamų būdų išlieti emocijas, laikytis susitarimų, taisyklių, tvarkos, valdyti savo kūną.
- ❖ Skatinti ugdytis gebėjimą prirėkus sutelkti jėgas, valią, ištvermę.
- ❖ Gerbti bet kokios išvaizdos, sveikatos, judrumo vaikus ir suaugusiuosius, suvokti savo galimybių ribas.

Didinti socialinį saugumą tobulinant orientavimąsi naujoje socialinėje aplinkoje, ugdant saugaus elgesio įpročius:

- ❖ Tobulinti gebėjimą greitai ir lanksčiai orientuotis naujoje priešmokyklinės grupės aplinkoje ir įsitraukti į bendraamžių grupės veiklą.
- ❖ Jausti šalia esantį, būti atsakingam už savo ir kitų saugumą žaidžiant, laisvai ir organizuotai judant kartu su kitais vaikais grupėje, salėje ar lauke.

- ❖ Palaikyti vaiko nuostatą ir pastangas atsisipirti pagundoms, prireikus pasakyti „ne“, elgtis pagal supratimą, kas yra gera ir kas bloga.
- ❖ Skatinti vaiką kreiptis pagalbos į pedagogą ar tėvus, jei yra skriaudžiamas, patiria prievartą (tarp bendraamžių ar net šeimoje).
- ❖ Padėti sužinoti ir išsiminti, kur ir į ką reikėtų kreiptis pagalbos susirgus, įvykus nelaimei, ištikus bėdai, jei šalia nėra artimųjų, pedagogų.
- ❖ Pratinti bendrauti su fizinės ir protinės negalios ištiktais vaikais ir suaugusiais.
- ❖ Skatinti sužinoti, kokius žaidimus mėgsta vaiko šeima, gimtojo miesto ar kaimo žmonės, kokios jų laisvalaikio ir švenčių tradicijos, rungtys, estafetės, pratintis jose dalyvauti.

Saugoti ir stiprinti fizinę vaiko sveikatą:

- ❖ Palaikyti ir žadinti vaiko poreikį judėti, skatinti fizinį aktyvumą.
- ❖ Padėti vaikui pažinti savo kūną ir fizines galimybes bei išreikšti save judesiu, įsivaizdavimu, fantazavimu.
- ❖ Padėti perimti sveikatą stiprinančias gyvenimo nuostatas: pratintis laikytis asmens higienos, tinkamo dienos ritmo, stengtis sveikai maitintis, rengtis pagal orą, grūdintis, taisyklingai sėdėti, stovėti, daug judėti ir žaisti lauke.
- ❖ Plėsti vaiko supratimą apie sveikatą ir jos tausojimą, pratinti pajusti, kada jis jaučiasi blogai, ištikus nelaimei kreiptis pagalbos į artimuosius, pedagogus ar kitus pažįstamus žmones, tarnybas.
- ❖ Sudaryti sąlygas ugdytis fizines kūno galias ir judesio kultūrą: tobulinti gebėjimą laisvai, koordinuotai, įvairiais būdais vaikščioti, bėgioti, šliaužti, ropoti, lipti, šokinėti; judinti liemenį, kojas, rankas, galvą.
- ❖ Judant pratintis orientuotis erdvėje, išvengti kliūčių, keisti judėjimo greitį ir kryptį, judėti ritmiškai, pradėti judėti ir sustoti pagal signalą.
- ❖ Ugdytis vikrumą, lankstumą, stiprumą, valią, ištvermę, drąsą.
- ❖ Ugdytis taisyklingą kvėpavimą, lavinti rankos miklumą, tikslumą; akies ir rankos, ausies ir balso, įvairių jutimų (regėjimo ir girdėjimo, girdėjimo ir lytėjimo, regėjimo ir lytėjimo) sąveiką; didinti jutiminį jautrumą.
- ❖ Saugiai naudotis fiziniam judėjimui skirta įranga, priemonėmis, žaislais.
- ❖ Kūno poza, balsu, judesiais ir gestais bandyti išreikšti jausmus, originalias, neįprastas, netikėtas kūrybines idėjas ir sumanymus; judesiui suteikti simbolinę prasmę ir išraišką; derinti judesį ir žodinę raišką.

Vaikų veikla

Žaisdamas, judėdamas, aktyviai veikdamas ir ilsėdamasis; turėdamas galimybę su draugais ir pedagogais pasidalyti ne tik džiaugsmingais, bet ir skaudžiais išgyvenimais, sulaukti jų paramos ir pagalbos, vaikas jaučiasi saugus, auga atviras, pasitikintis.

Rūpindamasis asmens higiena, atlikdamas kasdienius saviruošos darbus, vaikas įpranta laiku keltis, gulti, eiti dienos poilsio, praustis su muilu ir šluostytis rankšluosčiu, prieš valgį ir pasinaudojęs tualetu plauti rankas, valytis dantis, skalauti burną, susišukuoti, deramai naudotis stalo įrankiais, tvarkingai valgyti (neskubėti, gerai sukramtyti maistą, jausti malonumą). Išmoksta savarankiškai užsirišti ir atsirišti batų raištelius, susisagstyti drabužius, susijuosti diržą. Įpranta apsirengti pagal orą. Valgydamas pratinasi naudotis servetėle, kosėdamas ir čiaudėdamas prisidengti burną nosine. Išmoksta pasidengti ir sutvarkyti stalą, žaidimų vietą. Jei šeimoje mažai rūpinamasi vaiko tvarkingumu, jis skatinamas priešmokyklinėje grupėje nusimaudyti, pasikeisti drabužėlius, kartu su suaugusiuoju juos išsiskalbti. Buityje vaikas vis labiau pasitiki savimi ir savo gebėjimais, jaučiasi savarankiškesnis, ne taip priklausomas nuo suaugusiojo.

Kalbėdamasis su suaugusiuoju, vartydamas paveikslėlius, klausydamasis skaitomų kūrinių, žiūrėdamas filmukus ir kt., išsiaiškina, kad rūpinimasis asmens higiena, tinkama apranga ir maitinimusi apsaugo nuo ligų, supranta, ką valgyti sveika, o kas gali pakenkti sveikatai, sužino, kur kreiptis susirgus, įvykus nelaimei.

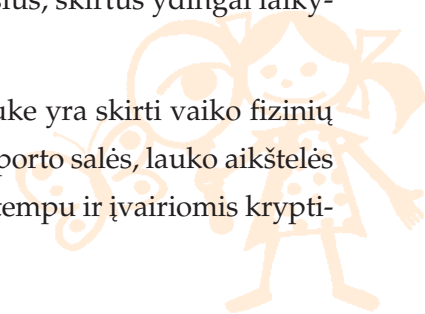
Žaisdamas lauke, miške, prie vandens įvairiu metų laiku vaikas įpranta susirasti žaidimų ir pramogų, žaidimų aikštelėje mokosi važinėti dviratuku, rogutėmis, paspirtuku, vežimėliu, vaikišku automobiliu. Jis gerai įsidėmi saugaus elgesio miške, prie vandens, kelyje taisykles, sužino, kaip elgtis paklydus, pasimetus, išsigandus.

Dalyvaudamas šventėse vaikas pratinasi puošti, padeda ruošti šventinį stalą, vaišinas ir įsidėmi šventinius patiekalus, išmoksta tradicinių žaidimų. Rungtyse, estafetėse išbando savo jėgą, vikrumą, drąsą, išmoksta laimėti ir garbingai pralaimėti.

Žaisdamas, bėgiodamas su draugais vaikas plečia supratimą apie save ir savo kūną, jo sandarą, įvairią žmonių išvaizdą, jų panašumus ir skirtumus. Mokosi jam dar nežinomų veido ir kūno dalių pavadinimų. Išmoksta sugyventi ir natūraliai bendrauti su specialiuųjų poreikių vaikais ir suaugusiaisiais.

Vaikas pratinasi pats pasirinkti įvairesnę kūno padėtį: žaisdamas guli ant kilimo, sėdi turkiškai, ant kamuolio, kaladės; piešdamas, vartydamas knygeles taisyklingai sėdi prie stalo šviesioje vietoje. Noriai ir kantriai atlieka pedagogo pasiūlytus pratimus ar judesius, skirtus ydingai laiky-senai taisyti.

Rytinė mankšta, kūno kultūra salėje, judrieji ir sportiniai žaidimai lauke yra skirti vaiko fizinių galių aktyviam ugdymui(si). Įvairiai judėdamas vaikas tyrinėja grupės, sporto salės, lauko aikštelės ar kitą erdvę; pratinasi judėti vietoje ir keisdamas padėtį erdvėje, įvairiu tempu ir įvairiomis krypti-

mis; sužino, kur ir kaip judėti saugu ar pavojinga. Vaikas išbando įvairius vaikščiojimo, bėgiojimo, ropojimo, šliaužimo, lipimo, lindimo, šokinėjimo būdus. Žaisdamas judriuosius, improvizacinius, kūrybinius žaidimus, vaikas atlieka judesius visu kūnu, rankomis, kojomis, galva. Išmoksta tradicinių žaidimų bei pramogų ir pajunta dalyvavimo kalendorinėse ir kitose šventėse džiaugsmą.

Atlikdamas įvairius judesius su lazdelėmis, juostelėmis, lankais, kamuoliais, grodamas žaisliniais muzikos instrumentais, vaikas lavina kairės ir dešinės rankos, kojos judesių tikslumą, tobulina taisyklingo kvėpavimo įgūdžius, koordinaciją, jėgą, ugdomi taiklumą. Laisvai judėdamas, eidamas ratelį, šokdamas, improvizuodamas skambant muzikai, žaidžiant šešėliams ir šviesai, vaikas ugdomi saviraiškos kūnu gebėjimą.

Judėdamas greta kito, poroje, ratu, rikiuotėje, laisvai ar sutartinai su kitais, vaikas pratinasi laikytis taisyklių, jausti draugą, pajusti asmeninės ir bendros erdvės ribas.

Išsidūkdamas, išsišėldamas ir nusiramindamas, atsipalaiduodamas, vaikas pajunta, kaip gerėja jo savijauta, dingsta įtampa, užplūsta energija arba apima ramybė. Ilgesnį laiką išbuvęs nejudrus pats pradeda bėgioti, laiptuoti, vartytis ar kitaip aktyviai judėti.

Pedagogo ir kitų ugdytojų veiklos kryptys ir nuostatos

- ❖ Pedagogas stengiasi, kad kiekvienas įvairių gebėjimų ir išvaizdos vaikas iš įvairios šeimos aplinkos grupėje jaustųsi saugus, orus, priimamas, vertinamas. Pedagogas gina vaiko teises, jeigu jis yra apleistas, skriaudžiamas, patiria prievartą, jeigu jam nesudaromos tinkamos ugdymosi sąlygos.
- ❖ Priešmokyklinės grupės vaikams sudaromos kuo geresnės ir saugesnės sąlygos judėti: parenkama tinkama vieta, saugūs įrengimai ir priemonės judėti kieme, sporto aikštynuose, išvykose į gamtą. Grupėje vaikų judėjimo įvairovei skatinti įrengiami laipteliai, paaukštinimai, kopėtėlės, virvės ir kitos priemonės, parūpinama judrumą skatinančių priemonių ir žaislų.
- ❖ Pedagogas atsižvelgia ne tik į šio amžiaus tarpsnio vaikų galimybes, bet ir į kiekvieno ugdytinio individualumą, skiria berniukų ir mergaičių fizinius ypatumus, jų poreikius, bendravimo ir žaidimų skirtumus.
- ❖ Puoselėjant vaiko sveikatą ir kūno kultūrą, svarbiausia yra ne pratimai, rikiuotės, varžybos, normos, bet vaiko savijauta, judėjimo džiaugsmas ir fizinio, emocinio, kūrybinio, socialinio bei protinio aktyvumo skatinimas.
- ❖ Pedagogas įvairina kūno kultūros ugdymo būdus, ypač dažnai taikydamas judriuosius, sportinius ir tradicinius žaidimus, išraišką ir saviraišką judesiu, kūrybinę improvizaciją, sportinės įrangos ir priemonių skatinamą judėjimą.
- ❖ Kaitaliojama aktyvi ir rami, dinaminė ir statinė veikla, fizinis krūvis ir atsipalaidavimas.

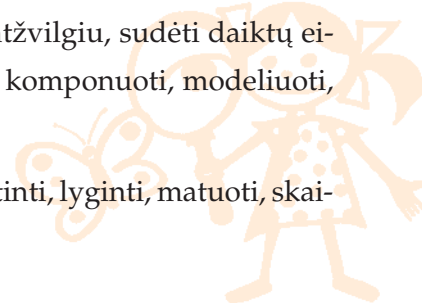

- ❖ Vaikai kiek galima daugiau juda ir žaidžia lauke, grūdinasi oru, saule ir vandeniu, organizuojamos tolimosios išvykos, sveikatingumo dienos.
- ❖ Siekiama sveikatos ir kūno kultūros ugdymo formų natūralumo sukuriant grupėje judėjimui palankias sąlygas. Į sportinius rezultatus nesiorientuojama.
- ❖ Fiziškai pasyviems, silpnesniems, dažnai sergantiems ar specialiųjų poreikių vaikams taikomas aktyvusis, stimuliuojamasis, korekcinis, abilitacinis ugdymas.
- ❖ Kūno kultūra priešmokyklinėje grupėje neatsiejama nuo muzikos, vaidybos, žaidimo ir darbo veiklos.
- ❖ Vertinant vaikų raidą, atsižvelgiama į paties vaiko ankstesnius pasiekimus, lėtą ar spartų gebėjimų tobulėjimą.

Pažinimo kompetencija – tyrinėti ir atrasti pasaulį

Uždaviniai:

- ❖ Palaikyti ir skatinti natūralų vaiko domėjimąsi grupės ir lauko aplinka, žmonėmis, jų sukurtais daiktais ir meno kūriniais, žmonių grupėmis (šeima, kaimynais, profesijomis), jų gyvenimo būdu, darbais, technika ir technologijomis; gamta – gyvūnais, augalais, kai kuriais negyvosios gamtos daiktais ir reiškiniiais, orais, metų laikais, žeme, dangaus kūnais.
- ❖ Padėti vaikui susivokti, jog jis – gamtos dalis, perprasti žmogaus, jo veiklos ir gamtos ryši, sužinoti tradicinę lietuvių požiūrį į gamtą, pajusti pagarbą Gyvybei ir Žemei, susigyvenimo su tėviškės gamta ir žmonėmis jausmą.
- ❖ Padėti atrasti vis įvairesnius savęs, socialinės aplinkos ir gamtos pažinimo būdus: tyrinėjant visais jutimais, stebint, klausinėjant, eksperimentuojant, sprendžiant problemas, ieškant informacijos knygoje, filmuose, klausantis pasakojimų, skaitymo, gamtos ir muzikos garsų, dainų.
- ❖ Skatinti ugdyti(s) pastabumą: sudaryti sąlygas visais jutimais tyrinėti spalvų ir garsų derinius, formų ir dydžių įvairovę, visumą ir jos elementus, išsidėstymą erdvėje, laike, panašumus ir skirtumus.
- ❖ Skatinti ugdyti(s) mąstymą:
 - sudaryti sąlygas pažinti bei pavadinti pagrindines spalvas, formas, suvokti ir nuskaityti daiktų dydį, erdvinę padėtį vienas kito ir savo kūno atžvilgiu, sudėti daiktų eiles, sudaryti grupes, keisti grupavimo pagrindą, varijuoti, komponuoti, modeliuoti, įgytą patirtį taikyti praktinei veiklai, kūrybai;
 - skatinti kasdienėje pažintinėje veikloje įvairiais būdais tapatinti, lyginti, matuoti, skai-

čiuoti, atskaičiuoti daiktus, žmones, lyginti jų grupes (daugiau, mažiau, po lygiai), spręsti praktinius sudėties ir atimties uždavinius su daiktais, patiems sudaryti uždavinius, pagal vaiko galimybes atpažinti ir naudoti skaitmenis;

- skatinti pastebėti sena ir nauja aplinkoje, akivaizdžius pokyčius, neaiškumus, klausinėti, išvelgti ir spręsti žaidimų, bendravimo, aplinkos tyrinėjimo, meninės raiškos problemas;
- sudaryti sąlygas ir skatinti įsivaizduoti, fantazuoti, kurti, perkurti, ieškoti savitų sumanymo atlikimo sprendimų, reikšti savo matymą.

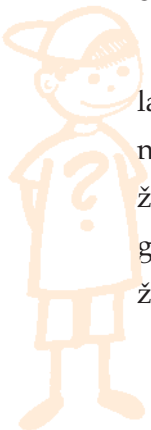
- ❖ Pažįstant aplinką plėsti ir turtinti žodyną, ugdytis kalbą – tiksliau pavadinti, aiškinti, apibūdinti daiktus, reiškinius; žodžiais perteikti savo patirtį kitam ir suprasti kito perteikiamą informaciją; paaiškinti, apibūdinti naudotą pažinimo būdą, jo eigą, naujai įgytą patirtį.
- ❖ Patirtus įspūdžius ir išgyvenimus fiksuoti vaizdais, išreikšti žodžiais, judesių ir gestų kalba, perkelti į žaidimus ir meninę veiklą.

Vaikų veikla

Gyvendamas šeimoje ir bendraamžių grupėje, vaikas natūraliai domisi savimi ir kitais žmonėmis: jų panašumais ir skirtumais, išvaizda, jausmais, mintimis, darbais ir kūryba, gyvenimo būdu; žmonių grupėmis – šeima, vaikų grupe, paslaugų tarnybomis, profesijomis, vietinės bendruomenės gyvenimo tradicijomis; praeities ir dabarties įvykiais – savo augimu, žmonių gyvenimo istorijomis, aplinkos pokyčiais; gyvenimo vieta – savo namais, sodyba, kaimu, gatve, miestu, kultūrinėmis vertybėmis; artimiausia vietoje, jos paviršiumi, natūraliai gamtoje randamais ir žmonių auginamais augalais bei gyvūnais, dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, dienos ir nakties kaita, metų tėkme.

Tyrinėdami aplinką vaikai atkreipia dėmesį į jų kasdieniam gyvenimui svarbius dalykus: vaikų grupės taisykles; kasdienybės ir švenčių ritmą, atspindintį vaiką supančių žmonių gyvenimo būdą; paros ritmą, nuo kurio priklauso vaiko dienos tėkmė; orus, į kuriuos svarbu atsižvelgti renkantis drabužius; maistą, nes natūralesnius, neperdirbtus produktus sveikiau valgyti; saugų elgesį žmogui pavojingose situacijose.

Priešmokyklinėje grupėje ir darželio arba mokyklos gėlyne, sode, darže vaikas sodina, daigina, laisto, purškia, ravi gėles ir kitus augalus, šluosto nuo jų dulkes; maitina gyvūnelius ir valo jų narvelius pratindamasis sukurti jiems palankias augimo sąlygas, išmokti jų priežiūros darbų, sužinoti jų gyvenimo, mitybos ir kitus įpročius, suvokti savo veiklos poveikį aplinkai, gamtai. Augalų bei gyvūnų paros ir metų ritmą, augimui būtinas sąlygas gretina su savo augimo istorija, žmogaus gyvenimo ritmu ir linija aiškindamiesi panašumus ir skirtumus.

Vaikai išbando įvairius pasaulio pažinimo būdus: visais pojūčiais tyrinėja tai, kas yra aplink – išžiūri, išiklauso, uodžia, ragauja, liečia; stebi atsiradimą, pokyčius – ilgesnį laiką kryptingai stebi įdomesnius reiškinius, ką nors trumpai stebi kasdien, kartą per savaitę, kartą per mėnesį; pavadina, apibūdina, klausinėja, aiškinasi; skaičiuoja, matuoja; renka, gretina, lygina, grupuoja, kolekcionuoja, modeliuoja; atlieka problemines užduotis, tyrinėja techninius atradimus – magneto trauką, mikroskopo, teleskopo galimybes, energiją, žaidžia su techniniais žaislais, kompiuteriais, klausosi muzikos; išbando, eksperimentuoja įvairius sumanymus; pratinasi „užrašyti“ stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus – nupiešti, paženklinti simboliu, paveikslėliu, daryti planą, žemėlapi, „rašo“ savo gyvenimo istoriją.

Vaikai pavadina, klausinėja, aiškinasi ir patys aiškina, apibūdina, dalijasi patirtimi, ženklina; apmąsto ir išreiškia savo požiūrį.

Atradimų išvykose stebi senovinius ir šiuolaikinius miesto ar kaimo pastatus, sodybas, kiemus, gatves, įvairią techniką, kultūros vertybes, žmonių darbus.

Esant galimybei, įsirengia Ekologinį takelį, praktikuoja ilgalaikes gamtos tyrinėjimo išvykas. Noriai prisideda prie artimiausios aplinkos tvarkymo, žiemą maitina paukštėlius, pavasarį kartu su suaugusiais kelia jiems inkilus, nusiteikia neskriausti gyvūnėlių, neteršti aplinkos.

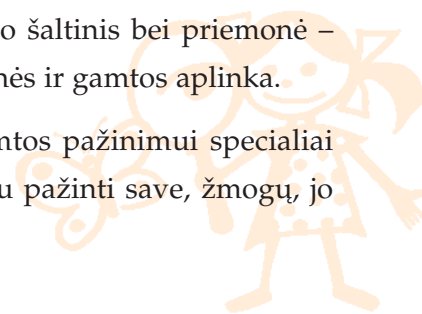
Ieško informacijos knygose apie gamtą, žmonių sukurtą pasaulį, technikos ir technologijos stebuklus, žiūrinėja nuotraukas, paveikslus, pavadinimus po jais, klausosi informacinių tekstų, žiūri filmuotą medžiagą – aiškinasi, kur ir kaip gyvena žmonės, augalai ir gyvūnai, kaip jie prisitaiko prie gamtos sąlygų (smėlynuose, ledynuose, atogrąžose), atranda gamtos paslaptis, žmogaus sukurto pasaulio įvairovę. Klausydami pasakų, eilių, dainų, padavimų, sakmių, mįslių, priežodžių, garsažodžių, greitakalbių, sužino apie senolių požiūrį į pasaulį (gyvūnų charakterio apibūdinimą, augalų ir gyvūnų simbolius tautodailėje, žolelių mediciną). Įgytą pažinimo patirtį panaudoja praktinėje veikloje: bando nuspėti orus, noriai geria gydomųjų žolelių arbatą, pamėgdžioja gyvūnų elgseną žaisdami, vaidindami, kuria simbolius, ženklus.

Patiria dalyvavimo šeimos, vaikų grupės, bendruomenės kultūriniame gyvenime poreikį. Pajunta ryšį tarp švenčių, metų laikų, žemės ūkio darbų ir tradicijų, atkreipia dėmesį į šventiniuose ritualuose naudojamus augalus-simbolius: eglutę, Kalėdų medelį, verbas, paparčio žiedą.

Ugdosi pagarbą šventais laikytiems gyvūnams, augalams (pvz., žalčiui, ažuolui), Gyvybei šalia savęs, Žemei.

Pedagogo ir kitų ugdytojų veiklos kryptys ir nuostatos

- ❖ Pagrindinis socialinės kultūrinės aplinkos ir gamtos pažinimo šaltinis bei priemonė – natūrali šeimos, priešmokyklinės grupės, vietinės bendruomenės ir gamtos aplinka.
- ❖ Priešmokyklinėje grupėje kuriama socialinės aplinkos ir gamtos pažinimui specialiai pritaikyta aplinka: parūpinama priemonių, padedančių geriau pažinti save, žmogų, jo

gyvenimo būdą, tarpusavio santykius, bendruomenę, gimtinę; auginamos gėlės ir kiti augalai, laikomos žuvytės, papūgėlės, vėžliukai ir kiti gyvūnėliai, yra įvairios gamtinės medžiagos.

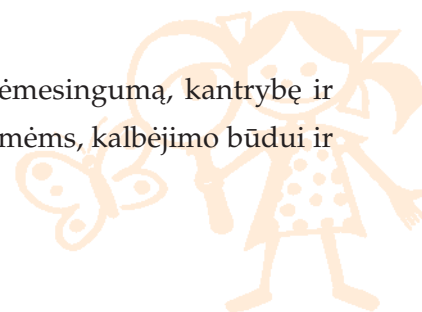
- ❖ Vaikai skatinami atkreipti dėmesį į natūralias ir žmogaus sukurtas medžiagas, augalus, gyvūnus, gamtos ir socialinius kultūrinius reiškinius, jų atvaizdus visur: kelyje į priešmokyklinę grupę, buityje, tradicinėse šventėse, žaidimuose, knygoje, pasakojimuose ir kt.
- ❖ Pedagogas ne tik atsako į vaikus dominančius klausimus, bet ir skatina vaikus ieškoti informacijos enciklopedijose, fotoalbumuose, peržiūrint specialius filmus; vaikai skatinami daryti atradimus, išvadas po tyrinėjimų, eksperimentų.
- ❖ Skatinant vaikų smalsumą, klausinėjimą, keitimąsi patirtimi, jiems siūloma įdomių stebėjimų, įvairaus darbo gamtoje ar grupėje, netikėtų darbelių iš gamtinės medžiagos, tyrinėti ir eksperimentuoti vaikams įdomių temų ir problemų.
- ❖ Temos, projektai, vaikams įdomios idėjos sieja ne tik pažintinę, bet ir visą kitą vaikų veiklą.
- ❖ Pedagogas padeda vaikams užrašyti jų atradimus, stebėjimų ir tyrinėjimų kelią, eksperimento išvadas; užduodamas kryptingus atvirusius klausimus, skatina žingsnis po žingsnio spręsti problemas, daryti išvadas; bendradarbiaudamas padeda kurti vaikams gerai suvokiamus vaizdinius modelius: metų ratą, augalo, gyvūno ar žmogaus gyvenimo liniją, artimiausios vietovės paviršiaus žemėlapi, sudaryti sėklų kolekciją; tikslingai pamoko naudotis darbo įrankiais, skaičiuoti daiktus, matuoti.
- ❖ Vaikams organizuojamos tolimosios išvykos, atradimų išvykos į gamtą, miestą, sodybą, įrengiamas Ekologinis takelis, gamtos tyrinėjimų aikštelės, technikos ir technologinių atradimų eksperimentavimo vietos, keliaujama prie artimiausių gamtos ir kultūros paminklų.
- ❖ Ugdant pirmenybė teikiama vertybinėms nuostatoms (vaikas skatinamas pajusti, pasigrožėti, saugoti, prisiimti atsakomybę) bei gebėjimams (stebėti, aiškintis, daryti išvadas ir kt.) ir praktiniams įgūdžiams (pasodinti, palaistyti, pamaitinti), o ne siauro pobūdžio žinioms (žinoti medžių ar augalų pavadinimus).
- ❖ Siekiama patenkinti kiekvieno vaiko individualius pažinimo interesus; atsižvelgti į vaikų pasaulio pažinimo ypatumus.

Komunikavimo kompetencija – klausytis, kalbėti, bandyti skaityti, rašyti išreiškiant save ir bendraujant su kitais

Uždaviniai:

- ❖ Palaikyti ir skatinti vaiko norą bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis turbinant ir plėtojant socialinę kultūrinę vaiko patirtį.
- ❖ Plėsti ir gilinti intuityvų vaiko supratimą apie gimtosios kalbos (ir tarmės) savitumą, ugdyti meilę ir pagarbą gimtajam žodžiui.
- ❖ Sudaryti sąlygas ir pratinti naudotis kalba kaip universaliausia saviraiškos priemone – ugdyti vaiko gebėjimus reikšti mintis, jausmus, nuotaikas, pasakoti patirtus išpūdžius, reikšti savo nuomonę.
- ❖ Sudaryti sąlygas klausytis ir girdėti įvairius aplinkos garsus (žmonių kalbos, gamtos, muzikos ir kt.) sakytinius pasakojimus, atliekamus tautosakos kūriniais (žaidimus, žaidinimus, skaičiuotes, dainas, mįsles, pasakas ir kt.), skaitomus grožinės ir pažintinės literatūros kūrinius.
- ❖ Pratinti išsiklausyti į draugo, pedagogo kalbą, išgirsti perteikiamą informaciją, kalbėtojo ko nors nesupratus klausti, prašyti pakartoti, leisti abejoti, nesutikti.
- ❖ Ugdyti sakytinę vaiko kalbą. Skatinti kalbėti prasmingai, taisyklingai, raiškiai. Nepažeisti individualaus vaiko kalbėjimo stiliaus, išlaikyti tarmės ypatybes, toleruoti vaiko daromas klaidas, kad būtų skatinamas vaiko pasitikėjimas savimi.
- ❖ Skatinti vaiko norą pasakoti, klausinėti, atsakinėti, deklamuoti, eiliuoti, žaisti žodžiais, garsais, taisyklingai juos tarti.
- ❖ Žadinti vaiko domėjimąsi knyga, poreikį skaityti, padėti jam pamėgti knygą. Ugdyti estetinį skaitytojo skonį.
- ❖ Sudominti vaiką grafiniais simboliais (raidėmis, žodžiais, tekstais, užrašais ir pan.), skatinti juos pažinti ir atpažinti, žaisti jais, patiems juos kurti.
- ❖ Skatinti vaiko norą įvairioje veikloje vartoti simbolius, imituoti raštą (keverzoti, piešti, rašyti raides, jų junginius, žodžius) perteikiant savo išgyvenimus, mintis, kūrybinius bandymus.
- ❖ Skatinti vaiko nusiteikimą laikytis kalbinio bendravimo etikos, grindžiamos bendrosiomis žmogaus vertybėmis.
- ❖ Pratinti bendraujant išklaudyti ir išgirsti kalbėtoją, ugdyti dėmesingumą, kantrybę ir toleranciją kito žmogaus kalbėjimui (pvz., kitoms kalboms, tarmėms, kalbėjimo būdai ir pan.).

- ❖ Bendravimui taikant naujas technologijas (kompiuterį, mobilių telefoną ir pan.), sudaryti vaikams sąlygas veikiant patirti malonių išgyvenimų.
- ❖ Skatinti vaikų kūrybą, meninę raišką kaip savitą komunikacijos būdą.

Vaikų veikla

Vaikas klausosi sekamų pasakų, sakmių, padavimų, skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių, deklamuojamų eilėraščių, muzikos įrašų.

Klausosi grupės draugų, pedagogų, svečių ar kitų suaugusiųjų pasakojimų, radijo ir TV laidų vaikams. Pratinasi išgirsti pedagogo ar draugo siūlymus, pastabas, paskatinimus, į juos reaguoti.

Kalbasi su grupės draugais, pedagogais, pasakoja patirtus išpūdžius, nutikimus. Kuria išgalvotas istorijas, bando apibūdinti jam patikusius daiktus, reiškinius.

Seka girdėtas pasakas, kuria savo (pasakas be galo, juokų pasakas, pasakas apie gyvūnus ir kt.). Keičia pasakos pabaigą, pradžia, įvykių seką, įveda naujus veikėjus, juos keičia ir kt. Kuria skaičiuotes, eilėraščius, garsų pamėgdžiojimus, greitakalbes, žaidimus.

Deklamuoja, vaidina, imituoja judesiais, mėgdžioja žodžiais, gestais, mimika.

Žaidžia žodžiais ir kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių.

Varto ir žiūrinėja knygas, periodinius leidinius, atsineša mėgstamiausią knygą ir apie ją pasakoja kitiems. Iliustruoja knygas, rengia piešinių parodas. Padedamas suaugusiųjų, taiso apiplyšusias knygas, jas aplenkia, steigia grupės bibliotekėlę.

Kartu su pedagogu skaito periodinę vaikų spaudą, paveikslų, grožinės ir pažintinės literatūros knygas.

Piešia ornamentus, spalvina, karmo, lipdo lavindamas smulkiuosius rankos raumenis. Rašo molyje, smėlyje, ant stiklo, lentoje ir kitur.

Stebi, kaip rašo, spausdina ar renka tekstą kompiuteriu suaugusieji. Mėgina pamėgdžioti. Kuria knygeles, grupės laikraštį, lankstinuką, dienoraštį, skelbimus, kvietimus, sveikinimo atvirukus, žemėlapius, kalendorius, grupės taisykles, dienotvarkę, valgiaraštį, receptus ir kt.

Pagal galimybes lankosi bibliotekoje, knygyne, teatre, muziejuose, parodose, spaustuvėje ir pan.

Pedagogo ir kitų ugdytojų veiklos kryptys ir nuostatos

- ❖ Kalbos ugdymas(is) turėtų natūraliai sieti kalbos raišką su kitomis raiškos formomis – vaizdu, garsu, forma, judesiu.
- ❖ Suaugusieji turėtų sukurti kuo palankesnę aplinką bendrauti, kalbai ugdyti(is) ir knygoms skaityti.

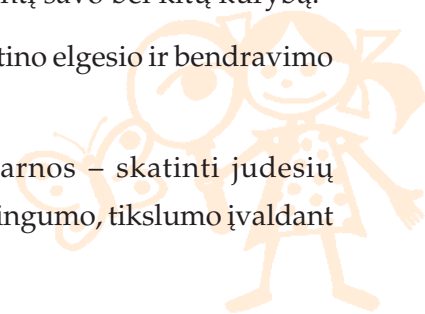

- ❖ Vaiko kalba ugdoma natūraliai, atsižvelgiant į vaiko kalbos raidos dėsnumus ir ypatybes – spontaniškumą ir egocentriškumą. Svarbiausias pedagogo uždavinys – sudaryti tinkamas sąlygas kalbiniam vaiko aktyvumui.
- ❖ Kalbos ugdymas(is) – individualus dalykas. Kiekvienam vaikui taikomi individualūs reikalavimai atsižvelgiant į berniukų ir mergaičių skirtumus, tarmių ypatybes, kalbėsenos ypatumus, šeimos kalbą. Su vaikais iš kitakalbių, mišrių šeimų pedagogas kryptingai bendrauja individualiai.
- ❖ Pedagogas kalbasi su vaikais individualiai, jiems žaidžiant ar ką nors veikiant grupelėmis; kartais kalba su visa grupe.
- ❖ Ugdant vaiko kalbą turi vyrauti žaismės principas. Pedagogas sukuria sąlygas vaiko kalbiniam žaidimams ir kūrybinei kalbinei raiškai.
- ❖ Pedagogas kalba yra pavyzdys ir modelis, todėl ji turi būti aiški, taisyklinga, turtinga ir vaizdinga.
- ❖ Pedagogas sistemingai ir kryptingai stebi ir vertina vaiko kalbos pokyčius ir pažangą bei visaip ją skatina.
- ❖ Ugdydamas vaiko kalbą grupės pedagogas glaudžiai bendradarbiauja su kitais pedagogais ir tėvais. Prireikus inicijuoja profesionalų kalbinį korekcinį darbą su vaiku.

Meninė kompetencija – įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis

Uždaviniai:

- ❖ Žadinti teigiamą nuostatą meninei veiklai ir menui, skatinti išgyventi kūrybinį džiaugsmą, pasitenkinimą, sėkmės jausmą.
- ❖ Sudaryti sąlygas įsitraukti į meninę veiklą, atsiskleisti joje ir pažinti save, tenkinti ir praturtinti prigimtinius poreikius grožiui, gėriui, geranoriškam bendravimui, emocinei ir fizinei iškrovai.
- ❖ Skatinti spontanišką meninę raišką kasdien – žaidžiant, bendraujant, dirbant, švenčiant, poilsiaujant priešmokyklinės grupės, namų aplinkoje ir gamtoje.
- ❖ Menine veikla auginti savimi pasitikintį, visapusiškai aktyvų vaiką: lakios vaizduotės, jautrų, mąstantį, save išreiškiantį, kuriantį, atliepantį ir gerbiantį savo bei kitų kūrybą.
- ❖ Pasiūlyti meninę veiklą, skatinančią atidumą ir jautrumą, priimtino elgesio ir bendravimo būdų modeliavimą ir perėmimą, dorinius vertinimus.
- ❖ Atverti vaiko kūno ir dvasios gyvybingumą siekiant jų darnos – skatinti judesių natūralumą, grakštumą išlaisvinant kūną; siekti intonacijų spalvingumo, tikslumo įvaldant

kvėpavimą, intonavimą, artikuliaciją ir balso tembrą; siekti grafinių, tapybinių vaizdų, lipdinių išraiškingumo, sudėtingumo lavinant akies ir rankos judesį.

- ❖ Meno priemonėmis – garsu, balsu, žodžiu, judesiu, linija, spalva, forma – jautrinti jutimus, stiprinti jų ryšius, žadinti vaizdinius, asociacijas.
- ❖ Sudarant sąlygas intuityviai suvokti meno kūrinius, atkurti ir pertvarkyti stebinius bei išpūdžius, meno vaizdiniais praturtinti vaiko pasaulėjautą ir pasaulėvoką.
- ❖ Žaidžiant, improvizuojant ar atliekant vaidmenį, stebint lėlių, dramos, pantomimos, muzikos vaidinimus, ugdyti vaidybos gebėjimus: veikėjo ir jo aplinkybių simbolizavimą, vertinimą, veiksmų plėtotę, jos tempą, ritmą; skatinti raiškaus žodžio, dailės, muzikos, šokio patirtį, įvairiai pritaikyti dekoracijas, kurti personažų kostiumus.
- ❖ Piešiant, tapant, lipdant, konstruojant, regint savo ir kitų darbus ugdytis dailės gebėjimus: pajauti linijos, spalvos, formos raiškos galimybes plokštumoje ir erdvėje; suteikti joms asmeniškai svarbų emocinį atspalvį, simbolinę prasmę; tyrinėti įvairias žmogaus, augalų, gyvūnų, daiktų vaizdavimo idėjas ir jų raiškos būdus; kurti vaizdus derinant, komponuojant, modeliuojant, pritaikant, numatant.
- ❖ Muzikuojant – klausant muzikos, dainuojant, ritmuojant, grojant, improvizuojant ugdytis muzikinius gabumus (ritmo ir metro, melodijos ir dermės jausmą, muzikinius intonacinius vaizdinius) bei gebėjimus (intuityviai ir sąmoningai suvokti muziką bei muzikinę kalbą, įvaldyti balso diapazoną, siekti tikslaus intonavimo, pajauti ritmą, iškalbingai reikšti emocijas, išlaikyti dėmesį, lavinti muzikinę atmintį).
- ❖ Sudaryti sąlygas plėsti ir kaupti įvairios meninės veiklos – muzikos, dailės, teatro, šokio – bei įvairių meno priemonių, medžiagų ir technikų naudojimo patirtį.
- ❖ Žadinti vaiko tautinio tapatumo jausmą praturtinant ir plėtojant šeimoje įgytą kultūrinę patirtį etninėmis meno vertybėmis (tautosakos, tautodailės, etnomuzikos ir kt.).

Vaikų veikla

Meninė veikla – universali vaiko visuminio ugdymo priemonė. Ji atveria plačias galimybes pajauti ir stebėti grožį, žadinti poreikį bendrauti su menu ir jį kurti. Meninė veikla laiduoja sėkmės išgyvenimą, sustiprina teigiamą savęs vertinimą, kūrybinių galių pajautimą, laisvą kalbėjimą geriau suvokiant savo išgyvenimus, svajones ir nuotaikas. Dėl savo įvairumo ir universalumo meninė veikla yra savita ir nepamainoma pažinimo forma.

Meninė veikla padeda vaikui pažinti ir išreikšti save pačiomis įvairiausiomis meno priemonėmis bei formomis: *vaidinant, šokant, muzikuojant, kuriant dailės darbelius*. Siektina, kad vaikai kurtų ir išreikštų save tiek žinomomis, tiek ir naujomis meno priemonėmis.

Meninis vaikų ugdymas pasižymi veiklos rūšių įvairove. Jis apima ir meninę raišką, ir gamtos

bei meno reiškinių pažinimą; tuo būdu jis natūraliai tenkina vaiko įgimtus psichologinius *saviraiškos* ir *pažinimo* poreikius. Meninė veikla lavina vaikų *kūrybines galias*, padeda ugdytis ir atsi-
skleisti *gabumams*, turtina *emocinę* patirtį, turi lemiamos įtakos vaiko *intelekt*o raidai. Meninė raiška
yra puiki priemonė ugdyti ir plėtoti vaiko *socialinius* ir *komunikacinius gebėjimus*.

Dailė ir konstrukcinė kūryba. Dailė yra ta vaikų gyvenimo sritis, kur kiekvienas gali atrasti tik
jam vienam tuo metu itin svarbų savęs išreiškimo būdą be žodžių. Vaikui prieinamos įvairios
grafinės, tapybinės, lipdymo ar konstravimo priemonės bei medžiagos, darbui pritaikyta vieta
(saugioje ir jaukioje aplinkoje) sudaro galimybę jam pasinerti į ypatingą vaizdų pasaulį. Čia vai-
kas kuria dažniausiai tik jam vienam suprantamus ir labai svarbius dalykus. Vaikai paprastai
dirba po vieną, grupelėmis ar visa grupe. Jie savitu būdu – linijomis, spalvomis ar formomis ne tik
išreiškia save, mažina emocinę įtampą, bet ir derina rankos, akies ir kitų kūno dalių judesius,
lavina kūrybos gebėjimus, mokosi spresti problemas, jautriai reaguoja į savo ir kitų darbus, moko-
si bendrauti vaizdų kalba, įgyja pasitikėjimo savo jėgomis.

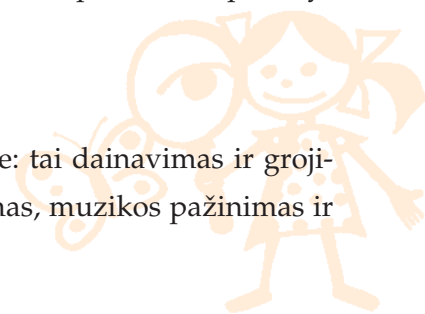
Dailė kaip terapinio pobūdžio veikla palengvina vaiko prisitaikymą naujoje aplinkoje, padeda
šalinti kalbos, elgesio, emocijų sutrikimus. Kaupiant dailės raiškos ir kūrybos, regimos aplinkos
pajautimo ir pažinimo patirtį lavėja estetinė nuovoka.

Veikdami su tapybinėmis, grafinėmis, formų plokštumoje ir erdvėje kūrimo priemonėmis bei įvai-
riomis dailės medžiagomis vaikai kuria išgyventą ir išivaizduojamą pasaulį pačių pasirinkta ar peda-
gogo siūloma technika. Svarbu sukurti jaukią, saviraišką ir kūrybą skatinančią aplinką, žadinti vaikų
pasitikėjimą savo jėgomis, drąsą, jautrumą, aprūpinti tinkamomis medžiagomis ir priemonėmis.

Saviraiškos procese vaikai pajunta ir atranda linijos, spalvos, formos, medžiagų struktūros ypa-
tumus, kuriuos sieja su aplinkoje regimų daiktų savybėmis. Pajunta ir atranda formų, spalvų,
reiškinių skirtumus. Ne tik regėjimo, lytėjimo, bet ir kitais pojūčiais pajunta tai, ką vaizduoja,
išivaizduoja, – susitapatina. Pojūčiais įgytą patirtį sieja su vaizduote, atmintimi, asociacijomis.
Kalbasi apie tai, ką veikia, mato, jaučia. Pratinasi patys ant darbelių užsirašyti vardą, pavardę ar
pirmąsias jų raides, bando kitiems paaiškinti, kas pavaizduota. Vaikai aktyvūs savo darbus eks-
ponuodami, rodydami kitiems.

Dailės patirtis kaupiama ne tik priešmokyklinės grupės patalpoje. Vaikai gyvena gamtos ir
žmogaus sukurtame regimų vaizdų pasaulyje. Augalai, gyvūnai, paukščiai, negyvoji gamta žadi-
na jų vaizduotę, harmonizuoja emocinę būseną. Aplinkos daiktai taip pat gali tapti puikia ugdy-
mo priemone. Abiem atvejais svarbiausias vaidmuo tenka pedagogui – atkreipti dėmesį, pasiūly-
ti, pažadinti domėjimąsi, pasigėrėti.

Muzika. Vaikų muzikinis ugdymas pasižymi veiklos sričių įvairove: tai dainavimas ir groji-
mas, muzikos klausymas ir judėjimas pagal ją, kūryba ir improvizavimas, muzikos pažinimas ir

muzikiniai žaidimai. Ugdant vaikus siekiama skirtingų muzikinės veiklos sričių dermės ir sąveikos, taip pat siekiama kuo glaudesnės sąveikos su kitomis ugdymo sritimis (aplinkos pažinimu ir gimtąja kalba, daile ir etnine kultūra, šokių ir vaidyba). Itin svarbus ryšys su etnine kultūra, kalendorinėmis šventėmis, papročiais ir tradicijomis. Vaikų muzikinis ugdymas vyksta ne tik organizuojant muzikos valandėles, bet ir kitą vaikų veiklą, laisvalaikį, pramogas.

Penkiamečių ir šešiamečių *muzikiniai gabumai* dar nėra galutinai susiformavę – jie lankstūs, paslankūs, dinamiški. Pagrindinis muzikinio ugdymo tikslas – ugdyti ir puoselėti vaikų muzikinius gabumus, padėti jiems išryškėti ir atsiskleisti. Ugdomoji ir lavinamoji veikla yra pati svarbiausia, todėl jos neturėtų užgožti pasirengimas šventėms ir perdėtas pasiekimų vaikymasis.

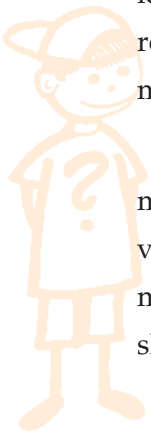
Dainuodami vaikai mokosi pažinti savo balso ypatumus ir galimybes, pratinasi taisyklingai kvėpuoti, raiškiai artikuliuoti ir tiksliai intonuoti. Taisyklingam kvėpavimui ugdyti naudojami įvairūs žaidimai ir pratimai (gėlės uostymas, pūko ar plunksnos pūtimas, bitės dūzgimas, gyvatės šnypštimas). Raiškia tartį lavina skaičiuotės, greitakalbės, paukščių balsų pamėgdžiojimai. Tikslaus intonavimo vaikai mokosi įvairiu aukštumu kartodami mįsles ir patarles, mėgdžiodami pedagogą, vienu skiemeniu dainuodami melodiją be žodžių, drauge tęsdami vieną toną, užsidengdami vieną ausį (kad girdėtų savo balsą) ir pan.

Grojimas žaisliniais muzikos instrumentais ir gamtos daiktais – natūrali vaikų saviraiškos dalis. Naudotini akmenukai, lazdelės, molio švilpynės, įvairūs būgneliai, atskiros metalofono plokštelės, žaisliniai klavišiniai instrumentai. Grodami vaikai susipažįsta su įvairiais garso išgavimo būdais – mušimu, pūtimu, braukimu. Grojant lavėja judesių koordinacija, plaštakų bei pirštų motorika, tembrinė klausa, ugdomas ritmo jausmas. Iš buitinių atliekų ir gamtos daiktų vaikai gamina paprasčiausius žaislinius muzikos instrumentus.

Vaikai *kuria ir improvizuoja* padainuodami savo vardą, sugalvodami melodiją mįslei ar patarlei, išreikšdami tam tikrą nuotaiką garsais, skambančią muziką perteikdami judesiais ar pavaizduodami spalvomis.

Klausydamiesi muzikos, vaikai mokosi susikaupti, įsiklausyti, išgirsti. Apibūdindami girdėtą muziką, jie mokosi tinkamai vartoti sąvokas (*greita ir lėta, linksma ir liūdna, tyli ir garsi* muzika). Muzikos valandėlių metu klausomasi skambančios tylos, gamtos garsų ir civilizacijos triukšmo, įvairiais daiktais išgaunamų garsų, šiuolaikinės ir senovinės, liaudies ir profesionaliosios, lietuvių ir kitų tautų muzikos. Siekiama, kad repertuarą sudarytų skirtingų dermių (ne tik mažoro, bet ir minoro, taip pat ir senovinių dermių) ir skirtingo metro (ne tik dviejų, bet ir trijų dalių bei mišraus) muzika. Klausantis gamtos garsų ir muzikos, turtėja ir plečiasi vaikų muzikinės kalbos patirtis.

Dainuodami dainas ir grodami žaisliniais muzikos instrumentais, žaisdami muzikinius žaidimus ir spontaniškai improvizuodami, klausydamiesi gamtos ir muzikos garsų, vaikai turtina savo *muzikinės kalbos žodyną*. Jie klausosi įvairių dermių ir metrų muzikos, dainuoja įvairių dermių (mažorines, minorines ir kt.) dainas, skanduoja įvairių metrų (dviejų, trijų dalių ir mišraus) skanduotes.

Ypatinga ugdomoji reikšmė tenka *muzikiniam folklorui*, leidžiančiam susieti muzikavimą ir kitas veiklos rūšis. Folkloro vaidmuo – ne vien pažintinis, bet ir kūrybinis, estetinis, etinis. Prisilytėdami prie liaudies meno, papročių ir tradicijų, vaikai perima protėvių žinias ir išmintį. Ypač aktualus folkloras šiuolaikiniam miesto vaikui, kurio ryšiai su etnine kultūra yra vis trapesni. Vaikų kūrybiškumą puoselėja smulkiosios tautosakos žanrai (mįslės, patarlės, greitakalbės, paukščių balsų pamėgdžiojimai), pasakos su dainuojamaisiais intarpais, dainos apie gyvūnus, piemenų folkloras, muzikiniai rateliai ir žaidimai. Kalendorinės dainos padeda vaikams geriau pažinti tradicines šventes, pajusti ritmingą gamtos pulsavimą, laiko tėkmę.

Šokis. Vaikų spontaniškos saviraiškos poreikį, jų prigimtinių potraukių judėti tenkina šokis. Šokdami vaikai pažįsta savo kūną, jo galimybes, lavina lankstumą, vikrumą, koordinaciją, mokosi pajusti erdvę. Šokis priešmokykliniame amžiuje glaudžiai siejasi su muzikavimu ir vaidyba. Jis ugdo vaikų socialinius ir komunikacinius gebėjimus, turtina jų emocinę patirtį, lavina kinestezinį intelektą. Šokis apima ne tik tradicinį šoki, bet ir laisvą, spontanišką judesio improvizaciją, pantomimos, vaidybos, muzikavimo elementus.

Laisvai judėdami erdvėje, improvizuodami judesiais, vaikai mokosi jausti judėjimo kryptį, tempą, ritmą, charakterį. Judėdami kryptingai ir koordinuotai, vaikai mokosi sudaryti paprasčiausias figūras, sustoti į ratelį, vorą, dviem eilėmis, poromis. Šokdami paprasčiausius šokius, vaikai įgunda ritmingai atlikti elementarius judesius (šuoliukus, pritūpimus, sukinius), mokosi elementarių šokio žingsnelių.

Šokdami spontanišką šoki, vaikai improvizuotais judesiais perteikia skambančios muzikos nuotaiką, vaizduoja įvairių gyvūnų, personažų charakterius (pvz., kaip juda vilkas ir kaip lapė, kaip kiškis, o kaip meška). Skatintina šokio kūryba, judesio improvizacija (pvz., „Jurgeli meistreliai“), veiksmų koordinacija, mėginimas judėti darniai, sutartinai (pvz., „Siūlai, siūlai, susivykite“).

Šokio užsiėmimų metu ypač svarbūs liaudies žaidimai, rateliai ir šokiai. Žaisdami kalendorinius žaidimus, eidami ratelius, šokdami tradicinius etninius šokius, vaikai susipažįsta su praeities papročiais, darbo veiksmams (pvz., „Audėjėlė“). Paprastais liaudies žaidimais, rateliais ir šokiais, taip pat šokio elementais pajvairinami spektakliai, šventės ir vakaronės.

Vaidyba. Vaikai žaidžia socialinius žaidimus, kuriuose atkuria ir naujai kuria regėtus socialinius vaidmenis, būdingus veiksmus, žodžius, intonacijas, pajaučia socialinių vertybių (pagalbos, paslaugumo ir kt.) reikšmingumą, išbando socialinio elgesio būdus, sprendžia kūrybines ir dorovines problemas. Auklėtoja, būdama jautri stebėtoja ar žaidimo partnerė, pagyvina žaidimą, pratęsia siužetą, paskatina ryškiau atlikti vaidmenis, modeliuoja priimtino elgesio būdus.

Vaikai kūrybiškai plėtoja auklėtojos pradėtas socialinių žaidimų, lėlių ir dramos vaidybines improvizacijas: simbolizuoja veikėją ir jo aplinkybes, perteikia vertinimus, kuria fizinius ir kalbinius (intonacinius) veiksmus pagal tempą ir ritmą. Vaikai veikia laisvai, kūrybiškai, komunikuodami.

Vaidindami improvizuoja trumpas sceneles be žodžių ir su žodžiais, pavieniui ir su partneriu; vaidybą sieja su kita veikla – kūno kultūra, kalba, daile, muzika, etnokultūra. Žaidžia dramos arba lėlių teatrą – kuria scenelių siužetus, pasiskirsto vaidmenimis, juos atlieka, parengia skelbimą ir programėles, pakviečia žiūrovus ir pan. Nuolat išitraukdami į vaidybinę veiklą, vaikai džiaugiasi galimybe patenkinti įvairiopus kūrybinės saviraiškos poreikį, atranda save, tobulina kūrybinius ir socialinius gebėjimus, pasitikėjimą ir teigiamą savęs vertinimą.

Dekoruoja vaidinimui skirtą vietą (scenos dekoracijoms, personažų kostiumams, reikmenims, įgarsinimui pritaiko daiktus iš grupės, darželio, namų aplinkos, sukaupto teatrinio rekvizito), panaudodami įvairias dailės technikas kuria dekoracijų ir kostiumų detales.

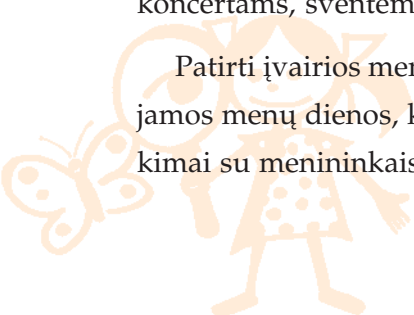
Parodo parengtas vaidybinės sceneles draugams (savo ir kitų grupių vaikams), tėveliams švenčių ir koncertų metu. Vaidinime atskleidžia įvairius meninius gebėjimus: padainuoja žinomas dainėles, eina ratelius, šoka, pagroja ar sukuria garsus elementariais instrumentais, parenka kūrinis muzikiniam fonui. Pasirodydami žiūrovams, vaikai plečia socialinio bendravimo patirtį, pratina si laisvai ir kūrybingai bendrauti viešose situacijose, pajunta meninės komunikacijos grožį bei teikiamą malonumą.

Stebi įvairius teatro vaidinimus grupėje, darželyje, namuose, kultūros institucijose. Dalijasi išpūdžiais, išgyvenimais, kilusiomis mintimis, vaidyba ir piešiniais atkuria personažų žodžius (intonacijas) ar kūno judesius, elgesio būdą. Pasakoja apie stebėtus artistų ir pačių atliekamus vaidmenis, savais žodžiais nusako, kuo skiriasi pagrindinės teatro rūšys (lėlių, dramos, operos, baleto, cirko).

Dalyvauja grupiniuose vaidmeniniuose žaidimuose susitikdami su ikimokyklinukais ir pradinukais („Ligoninė“, „Mokykla“ ir kt.).

Meniniai projektai. Vienas iš būdų susieti įvairias meninės vaikų veiklos sritis yra meno projektai. Jie suteikia galimybę vaikams visapusiškai tyrinėti meno pasaulį, patiems aktyviai veikti, numatyti, ieškoti ir atrasti, spręsti problemas. Viena meninės veiklos sritis praturtina kitą, padeda susidaryti vientisus meninius vaizdinius, vienu metu išbandyti ir derinti saviraišką bei kūrybą vaizdu, žodžiu, judesiu, garsu, balsu. Pedagogas išvelgia, fiksuoja vaikams kilusias idėjas, kartu su jais, jų tėvais ir kitais suaugusiais kuria idėjų įgyvendinimo projektus. Meno projektai gali būti siejami su kitomis vaikų ugdymo sritimis: etnokultūra, gamta, ekologija, sveikata, kalba, žaidimais. Meno projektais galėtų būti grupės aplinkos kūrimas bei pertvarkymas, vaikų kasdienės ir neįprastos patirties raiška, kūrybos darbų ekspozicijų rengimas, pasiruošimas vaidinimams, koncertams, šventėms.

Patirti įvairios meninės raiškos ir savęs atradimo džiaugsmą taip pat galėtų padėti organizuojamos menų dienos, kūrybinės raiškos savaitės, išvykos į parodas, spektaklius, koncertus, susitikimai su menininkais.

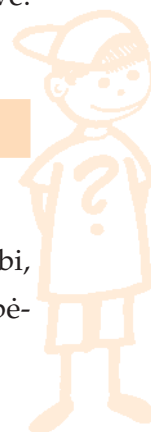

Pedagogų ir kitų ugdytojų darbo kryptys ir nuostatos

- ❖ Priešmokyklinėje grupėje pasitikima vaiko saviraiškos ir kūrybos galiomis, rodoma pagarba ir pritarimas, gėrimasi meninės raiškos procesu ir rezultatais.
- ❖ Ugdytojai kompetentingi atpažinti, išvelgti vaikų estetinio suvokimo savitumą, meninės raiškos gabumų bei gebėjimų ypatumus ir lygį, pasirenkę sudaryti sąlygas jiems skleistis.
- ❖ Ugdytojai sudomina, padrąsina, į meninę veiklą įtraukia drovius, nedrąsius, uždarus, kitų nesuprastus, įskaudintus ir meninės raiškos patirties stokojančius vaikus, pastiprina jų kūrybinius proveržius.
- ❖ Džiaugiamasi kiekviena spontaniška menine vaiko veikseną, ji palaikoma, išplėtojama, praturtinama individualiai arba įtraukiant visą grupę.
- ❖ Paliekama erdvė vaiko kūrybai: pedagogas vaikų tyrinėjimui siūlo patrauklią, neišbandytą kūrybinio darbelio idėją arba naują raiškos būdą, dar neišbandytas priemones ir medžiagas. Pedagogas pasiūlymas – tik paskata paties vaiko meniniams ieškojimams.
- ❖ Siūlomi ugdymo uždavinius atitinkantys meno kūriniai ir įvairios meninės veiksenos, lavinami vaikų meninei raiškai būtini pirminiai suvokimo ir atlikimo gebėjimai, skatinamos improvizacijos, spontaniška meninė kūryba, tyrinėjama meno kalba, eksperimentuojama meninės raiškos priemonėmis, būdais, idėjomis.
- ❖ Sudaromos galimybės kaupti išpūdžius, vaizdinius, meninę patirtį, kuriamos vaikui įdomios situacijos, keliamos problemos, siūlomos netikėtos temos, skiriama laiko bandyti, tyrinėti, išvykoms, naudojamos įvairios medžiagos, priemonės.
- ❖ Meninė veikla suprantama kaip bendravimas – kuriami bendri meno projektai, bendri dailės darbai, skatinamas grupinis muzikavimas, atlikėjo ir žiūrovo bendravimas, palaikomas savitas reagavimas į eksponuojamus meno kūrinius.
- ❖ Planuojant, aiškinant, apibūdinant sumanymą, šnekantis, tariantis, išsakant mintis, idėjas, būsenas meninės raiškos metu arba pristatant savo bei reaguojant į kitų kūrybą plėtojama vaiko kalba, kaupiamas meno žodynas.
- ❖ Kartu su vaikais kuriama jiems patraukli, estetiška, etniškai savita ir funkcionali grupės aplinka – parenkamas vaikų gyvenimo ritmą ir ugdymo situaciją atitinkantis muzikos fonas; kuriama vaikų ir menininkų darbų turtinga, skoninga, neperkrauta grupės erdvė.

Ugdymo(si) vertinimas

Priešmokyklinės grupės pedagogas, siekdamas pažinti vaiką, visus metus pagal reikmę jį stebi, taiko kitus pažinimo metodus išsiaiškindamas vaiko savijautą, poreikius, interesus, įvairių gebė-

jimų lygį, bendravimo ir veiklos ypatumus, namų kultūrinę aplinką, šeimos lūkesčius ir nuostatas į ugdymą. Pedagogas laiku pastebi vaiko elgesio problemas, ryškią įgūdžių ar patirties stoką, atpažįsta specialiuosius ugdymosi poreikius. Remdamasis sukaupta vaiko pažinimo medžiaga, individualizuoja ugdymą, parenka skatinamojo, korekcinio, reabilitacinio, terapinio ugdymo formas, prireikus pasirūpina, kad vaikui būtų teikiama specialistų pagalba.

Bendradarbiaudamas su tėvais, priešmokyklinės grupės pedagogas rudenį ir pavasarį vertina vaiko pasiekimus. *Pasiekimų vertinimo mokslo metų pradžioje tikslas* – atsižvelgiant į realius vaiko gebėjimus bei patirtį ir siekiant optimalaus jo brandumo mokyklai numatyti vaiko tolesnio ugdymo(si) gaires, sudaryti individualią programą vaikui ar vaikų grupei, koreguoti ugdymo procesą. *Pasiekimų vertinimo mokslo metų pabaigoje tikslas* – nustatyti individualią kiekvieno vaiko pažangą ir informuoti apie ją tėvus bei būsimąjį mokytoją (abejotiniais atvejais rekomenduotinas specialistų vaiko vertinimas). Vaiko pasiekimų vertinimui naudojama vaiko brandumo mokyklai vertinimo metodika, parengta orientuojantis į „Priešmokyklinio ugdymo(si) standartą“.

Prireikus atliekami tarpiniai vaikų pasiekimų vertinimai. Tai tikslinga, jei vertinant vaiko brandumą ar pasiekimus mokslo metų pradžioje išryškėjo didelės ugdymosi spragos.

UGDYMO(SI) STANDARTAS

Priešmokyklinio ugdymo(si) standarte pateikiamos vertybinės nuostatos, gebėjimai ir patirtis, kuriuos turėtų būti įgijęs mokyklą pradedantis lankyti vaikas, ugdytas pagal „Bendrąją priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programą“.

Priešmokyklinio ugdymo(si) standartas skirtas:

- ❖ *garantuoti ugdymo(si) tęstinumą*. Priešmokyklinės grupės pedagogai standartu naudojami numatydami vaikų grupės ir kiekvieno vaiko ugdymo(si) gaires, padedančias pasiekti vaiko brandumą mokyklai, gebėjimus, būtiniems sėkmingam ugdymui(si) pradinėje mokykloje, ugdyti. Pirmosios klasės pedagogams priešmokyklinio ugdymo(si) standartas padeda susiorientuoti, ką galėtų būti pasiekę mokyklą pradedantys lankyti vaikai, kaip toliau planuoti ir organizuoti ugdymą(si);
- ❖ *siekti vaiko ugdymo(si) darnos, nuolatinės pažangos*. Priešmokyklinio ugdymo(si) standartas padeda pedagogams nustatyti tas sritis, kuriose vaiko raida sėkminga, pastebėti jo ugdymosi spragas arba specialiuosius poreikius ir tikslingai siekti harmoningos vaiko gebėjimų raidos individualizuojant bei diferencijuojant ugdymą(si), taikant skatinamuosius, aktyviuosius ar specialiuosius ugdymo(si) būdus;

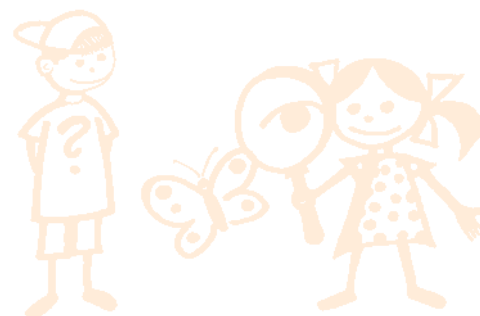
- ❖ *vertinti ugdymo(si) turinio ir proceso kokybę.* Priešmokyklinės grupės pedagogai skatinami apmąstyti, analizuoti ir įvertinti turinio atrankos kokybę, taikomų metodų ir būdų efektyvumą. Priešmokyklinio ugdymo(si) standartas padeda nusistatyti ugdymo(si) kokybės kriterijus;
- ❖ *vertinti vaiko brandumą mokyklai.* Priešmokyklinio ugdymo(si) standartas tiesiogiai nėra skirtas vaiko brandumui mokyklai vertinti, tačiau jis yra orientyras rengiant vaikų brandumo mokyklai vertinimo metodiką.

Priešmokyklinio ugdymo(si) standarto kaip ir „Bendrosios priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programos“ pagrindą sudaro *sąlyginai išskiriamos penkios kompetencijų grupės*:

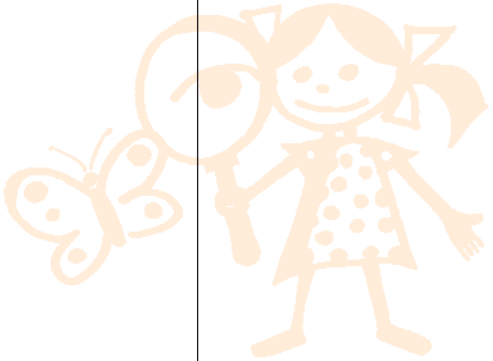
- ❖ socialinė kompetencija – gyventi ir būti greta, kartu;
- ❖ sveikatos saugojimo kompetencija – sveikai gyventi, saugiai judėti ir veikti;
- ❖ pažinimo kompetencija – tyrinėti ir atrasti pasaulį;
- ❖ komunikavimo kompetencija – klausytis, kalbėti, bandyti skaityti, rašyti išreiškiant save ir bendraujant su kitais;
- ❖ meninė kompetencija – išsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis.

Priešmokyklinio ugdymo(si) standarto lentelės skiltyje „Sritis“ įrašytos visos penkios kompetencijų grupės, skiltyje „Esminiai gebėjimai“ apibendrintai pateikiami tie gebėjimai, kurie sudaro kiekvieną kompetencijų grupę priešmokyklinio ugdymo(si) etape, skiltyje „Pasiekimai“ – tipiškausi vaikų veiklos pavyzdžiai, kurie rodo, jog vaikas yra įgijęs aprašytų vertybinių nuostatų pradmenis, tam tikrą gebėjimų lygį ir patirtį. Vaikų veiklos pavyzdžiai – tik orientyras, padedantis suprasti, kokios įvairios gali būti vaiko esminių gebėjimų atsiskleidimo sritys. Jei suaugusieji pastebėjo, kad vaiko veikla atitinka bent kelis pateiktus veiklos pavyzdžius, galima daryti išvadą, kad vaikas įgijęs tam tikrą esminį gebėjimą.

Priešmokyklinio ugdymo(si) standarte orientuojamasi į bendrą vaiko brandumo mokyklai lygį, pakankamą sėkmingam ugdymuisi mokykloje. Jei vaikas priešmokykliniame amžiuje neįgyja standarte aprašytų kompetencijų, jis toliau kryptingai ugdomas mokykloje arba dar vienerius metus priešmokyklinėje grupėje. Jei tam tikros kompetencijos neįgijęs vaikas ugdomas mokykloje, jam teikiama pedagogo ar specialioji pagalba.

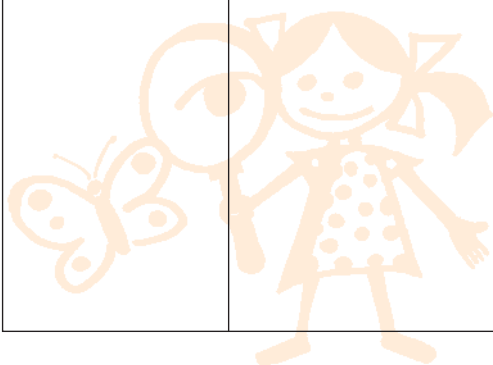

Sritis	Esminiai gebėjimai	PASIEKIMAI
<p>Socialinė kompetencija</p> 	<p>1. Žinoti svarbią asmeninę informaciją ir gebėti pasakyti kitiems.</p> <p>2. Gebėti perimti artimųjų, bendraamžių ir pedagogų kai kuriuos gyvenimo ypatumus bei vertybines nuostatas.</p> <p>3. Gebėti suprasti kito savijautą, ketinimus, akivaizdžiose situacijose skirti, kas gerai ir kas blogai, parodyti užuojautą ir padėti šalia esantiesiems.</p> <p>4. Gebėti orientuotis namų ir kitoje įprastoje aplinkoje.</p> <p>5. Žaidžiant arba įprastoje buitinėje aplinkoje pasitikėti savimi ir savo gebėjimais, gebėti bendrauti, priimti nuo savo paties elgesio priklausančius sprendimus, numatyti savo elgesio pasekmes, turėti atsakomybės, savitvarkos, savitvarkos pradmenis.</p>	<p>1.1. Pasako vardą, pavardę, kiek metų, žino savo lytį.</p> <p>1.2. Geba pasakyti, ko nori, kuo domisi, ką mėgsta.</p> <p>1.3. Palygina save, koks yra dabar ir buvo anksčiau: pasako arba pavaizduoja keletą savo pasiekimų, susijusių su augimu, arba žino, jog tuoj eis į mokyklą.</p> <p>2.1. Jaučiasi esąs šeimos, grupės narys: pasako savo nuomonę, norus, palaikomas ir skatinamas atsižvelgia į kitų nuomonę, prašymus.</p> <p>2.2. Domisi suaugusiųjų gyvenimu, pasitiki artimaisiais ir gerai pažįstamais suaugusiais: seka jų pavyzdžiu, iš jų mokosi, prašo patarti, paaiškinti, kreipiasi pagalbos iš tikus nesėkmei ar sunkumams.</p> <p>2.3. Palankiai priima kitų draugiškumo ir meilės ženklus, savo jausmus šeimos nariams ir draugams išreiškia mimika, žodžiu, elgsena ir kitais būdais.</p> <p>2.4. Skatinamas dažniausiai laikosi šeimos bei grupės gyvenimui įprastos tvarkos ir susitarimų.</p> <p>2.5. Skiria savo, šeimos, vaikų grupės gyvenimo kasdienybę ir ypatingus įvykius, šventes, rodo norą juose dalyvauti.</p> <p>3.1. Orientuodamasis į kito vaiko ar suaugusiojo mimiką, balso intonaciją, veiksmus, žodžius, dažniausiai teisingai pasako, kaip kitas jaučiasi, ar draugiški, ar nedraugiški jo ketinimai.</p> <p>3.2. Mimika, žodžiu, piešiniu, elgesiu geba parodyti savo jausmus, ketinimus, bando parodyti užuojautą sergančiajam ir nelaimės ištiktajam.</p> <p>3.3. Žino vieną kitą pagalbos draugui, ligoniui būdą (greta jo netriukšmauti, atnešti dovanėlę, pralinksminti), praneša suaugusiajam apie kitą asmenį ištikusią bėdą, bando sulaukyti draugą nuo rizikingo poelgio.</p> <p>4.1. Atpažįsta dažnai lankomas vietas ir įprastą aplinką, kurioje gyvena, dirba, ilsisi šeimos nariai bei žaidžia vaikų grupė, žino, kur kas padėta, laikoma.</p> <p>5.1. Žaidžia laisvai, išradingai, nesibaimindamas rizikuoti, keisti, daryti savaip.</p> <p>5.2. Domisi greta esančiais vaikais, dalyvauja bendraamžių pokalbiuose, žaidimuose, trumpam suvaldydamas spontaniškus savo norus, taikydamas keletą kitiems priimtino elgesio būdų (pakviečia žaisti, palaiko kito sumanymą, aiškina savo ketinimus ir kt.).</p> <p>5.3. Pats sumano, planuoja ir organizuoja žaidimą, kuria dailės ar kitą darbėlį nuo idėjos iki pačiam patrauklaus rezultato.</p>

Sritis	Esminiai gebėjimai	PASIEKIMAI
		<p>5.4. Bendrauja ir bendradarbiauja su vienu ar keliais vaikais buityje, žaisdamas ar bendrai kurdamas darbelį: siūlo sprendimus, derina veiksmus, tariasi dėl taisyklių.</p> <p>5.5. Įžeistas, nuskriaustas, supykęs pats bando ieškoti išeities, taiko keletą būdų, padedančių išvengti fizinės jėgos naudojimo (pasako, kaip jaučiasi, kreipiasi į kitus pagalbos, pasitraukia ar kt.).</p> <p>5.6. Pats arba žaidimo draugų bei suaugusiųjų skatinamas sutvarko savo buvimo ir žaidimų vietą, tausoja žaislus ir daiktus.</p>
<p>Sveikatos saugojimo kompetencija</p>	<p>1. Pagal galimybes rūpintis savo ir kitų saugumu bei sveikata.</p> <p>2. Žinoti ir vengti liesti namų ir vaikų grupės aplinkoje esančias pavojingas medžiagas, buitines technikos prietaisus, vengti pavojingų vietų ir rizikingo elgesio.</p> <p>3. Žinoti, kad žmonės būna sveiki ir serga, ir kas jiems gali padėti.</p>	<p>1.1. Savarankiškas buityje ir žaisdamas geros nuomonės apie savo išvaizdą ir gebėjimus.</p> <p>1.2. Savarankiškai ar skatinamas saugiai elgiasi namie ir vaikų grupėje.</p> <p>1.3. Geba atsipalaiduoti, nusiraminti: pabėgioja, pašūkauja išliedamas emocijas; pailsi stebėdamas žuvelės akvariume, ramiai žaisdamas, vartydamas knygeles.</p> <p>1.4. Supranta, kada jaučiasi blogai ar yra pavargęs, ir pasako apie tai kitiems, eina pailsėti.</p> <p>1.5. Stengiasi nesipešti, neįžeidinėti kitų.</p> <p>2.1. Paaškina, kodėl suaugusieji draudžia pačiam junginėti elektros ir dujinius prietaisus, imti degtukus, aštirus daiktus, vaistus, skalbimo priemones ar kt. Žino, kokia nelaimė gali atsitikti pažeidus draudimą.</p> <p>2.2. Neišeina iš kiemo, žaidimų aikštelės, bando atsispirti nepažįstamo vaiko ar suaugusiojo pasiūlymams kur nors eiti, ką nors daryti.</p> <p>2.3. Žino, kaip saugiai elgtis kelyje.</p> <p>2.4. Kreipiasi pagalbos į tėvus ar pedagogą, jei yra skriaudžiamas.</p> <p>2.5. Suaugusiojo prižiūrimas saugiai naudojasi elektros ir kitais buitines prietaisais.</p> <p>3.1. Pasako vieną ar kelias priežastis, dėl ko žmonės serga, ir kas padeda augti sveikiems.</p> <p>3.2. Savarankiškai arba patariamais geba pasirinkti drabužius ir apavą pagal orus, plauna rankas prieš valgį ir pasinaudojęs tualetu, žino, kad nesveika ištiesą dieną žiūrėti televizorių.</p> <p>3.3. Žino, kad ištikus bėdai ar nelaimei gali padėti artimieji, pažįstami ir kai kurių įstaigų tarnautojai (gydytojai, policininkai).</p> <p>3.4. Žino namų, darželio adresą arba telefonus arba mamos ar tėčio darbo telefonus, policijos, gaisrinės ir greitosios pagalbos telefonus.</p>

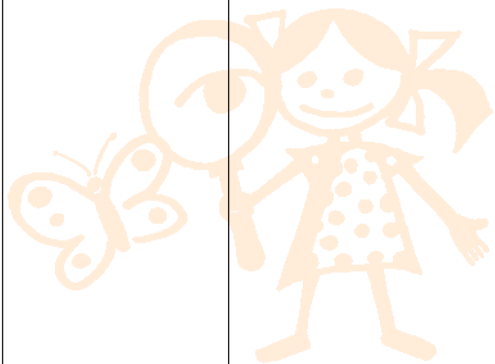
Sritis	Esminiai gebėjimai	PASIEKIMAI
	<p>4. Gebėti savarankiškai laikytis asmens higienos, pirmenybę teikti įgytiems sveiko gyvenimo įpročiams.</p> <p>5. Domėtis savo kūnu, gebėti pavadinti ar pavaizduoti pagrindines kūno dalis, nutuokti apie kūno vidaus sandarą.</p> <p>6. Jausti ir valdyti savo kūną žaidžiant ir laisvai ar tikslingai judant.</p> <p>7. Gebėti spontaniškai išreikšti savo nuotaiką, idėjas, mintis mimika, kūno poza, judesiu.</p>	<p>4.1. Prausiasi su muilu, pats sausai šluostosi rankšluosčiu, savarankiškai arba priminus valosi dantis, savarankiškai naudojami tualetu.</p> <p>4.2. Pasako kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis tų, kuriuos reikia riboti.</p> <p>4.3. Esant galimybei, juda, būna lauke, gamtoje.</p> <p>4.4. Dažniausiai laikosi arba bando laikytis pastovaus aktyvios veiklos ir poilsio bei maitinimosi ritmo.</p> <p>5.1. Žaisdamas, judėdamas ar ką nors veikdamas tyrinėja savo kūną.</p> <p>5.2. Pasako ar pavaizduoja dailės priemonėmis kūno dalis.</p> <p>5.3. Pasako, kad kūne plaka širdis, teka kraujas, virškinamas maistas.</p> <p>6.1. Geba eiti, bėgti, šliaužti, šokinėti keisdamas kryptį, tempą, greitį.</p> <p>6.2. Gerai išlaiko pusiausvyrą eidamas paaukštiniu, trumpai išbūna nejudėdamas.</p> <p>6.3. Geba mesti, pagauti, spirti ir atmušti kamuolį, šokinėjantį daiktą.</p> <p>6.4. Žaisdamas įprastus judriuosius žaidimus yra vikrus ir lankstus.</p> <p>6.5. Geba sekti akimis rankos judesius, nykščiu paliesti visus kitus tos pačios rankos pirštus.</p> <p>7.1. Išbandęs atranda ir taiko keletą raiškos mimika, kūnu ir judesiu būdų.</p> <p>7.2. Laisvai improvizuoja judėdamas skambant muzikai.</p> <p>7.3. Pasako, kaip jaučiasi pailsėjęs, judėdamas ir po aktyvios veiklos.</p>
<p>Pažinimo kompetencija</p>	<p>1. Domėtis savimi, suaugusiais žmonėmis, artimiausia gamtine ir kultūrine aplinka, pasauliu atrandant nauja ir išgyvenant pažinimo džiaugsmą, išbandant vis kitus pasaulio pažinimo būdus.</p>	<p>1.1. Klausinėja apie žmones, suaugusiųjų gyvenimą, darbus ir kūrybą, mokosi iš jų, patirtus įspūdžius atkuria ir modeliuoja žaisdamas.</p> <p>1.2. Stebi, klausinėja apie gimtojo kaimo, miesto gyvenimą, jo kasdienybę ir šventes.</p> <p>1.3. Klausinėja, stebi, tyrinėja augalus, gyvūnus, orus, vandens telkinius, vietas, dangaus šviesulius ir kt.</p> <p>1.4. Stebi artimiausią aplinką, skaičiuoja, matuoja, lygina, grupuoja daiktus, klausosi skaitomų tekstų, varto nuotraukų ir paveikslų knygas atpažindamas dažnai matytus aplinkos vaizdus, daiktus, reiškinius, keletą jų įvardija, pakomentuoja.</p> <p>1.5. Spontaniškai eksperimentuoja pastebėdamas</p>

Sritis	Esminiai gebėjimai	PASIEKIMAI
	<p>2. Intuityviai jausti žmogaus ir gamtos bendrumą, grožėtis gamtine aplinka, žinoti, jog jos negalima teršti, pačiam arba kam nors padedant rūpintis augintiniais.</p> <p>3. Gebėti atskirti, kas natūralu, o kas sukurta žmogaus, domėtis technika, technine kūryba, darbo procesais.</p> <p>4. Gebėti tyrinėti ir pažinti artimiausią namų, gyvenamosios vietovės aplinką, remiantis jautimais ir vaizduote gebėti įvardyti kai kuriuos aplinkos daiktus ir reiškinius.</p>	<p>išorinius medžiagų, daiktų ir augalų pokyčius, labai akivaizdų priežasties ir pasekmės ryšį, numato dažnai taikyto eksperimento rezultatus, juos aiškina, vaizduoja piešiniu, ženklina sugalvotais simboliais, skaitmenimis.</p> <p>1.6. Geba žaisti stalo žaidimus, padedančius lyginti, sisteminti, klasifikuoti, apibendrinti informaciją apie aplinką, gamtą.</p> <p>2.1. Po išvykos į pievą, mišką, prie vandens ar dangaus kūnų stebėjimo geba įspūdžius pavaizduoti piešiniu, kūno judesiu, išreikšti žodžiu, išradingai naudoja gamtinę medžiagą darbeliams ir kūrybai.</p> <p>2.2. Žino, jog reikia taupyti vandenį, elektrą, popierių ir kitas gamtos dovanas, negalima teršti gamtos, skatinamas tvarko buvimo gamtoje vietas.</p> <p>2.3. Savarankiškai arba skatinamas prižiūri augintinį (augalą arba gyvūną), rodo rūpestingumą, grožisi juo, kalbina, glosto, pavadina.</p> <p>2.4. Pasako kelis dalykus, kuo gyvūnai ir augalai naudingi žmogui, žino, ko saugotis gamtoje (nevalgyti uogų, sėklų miške, lauke, saugotis dyglių ir kt.).</p> <p>3.1. Skiria ir parodo keletą natūralios aplinkos ir žmonių sukurtų daiktų, jeigu jie gerai žinomi.</p> <p>3.2. Paaškina maisto ruošimo, sodo ir buities darbų bei rankdarbių atlikimo kelis būdus, spontaniškai arba kieno nors padedamas įsitraukia į įprastus kasdienius bei aplinkos gražinimo darbus.</p> <p>3.3. Klausinėja apie kompiuterius, transporto ir informacijos priemones, techninę įrangą, patirtus įspūdžius išreiškia modeliuodamas, konstruodamas.</p> <p>4.1. Geba apibūdinti draugo išvaizdą, vieno kito daikto išorines savybes.</p> <p>4.2. Pasako vieną kitą mintį apie namuose ar vaikų grupėje auginamo, artimiausioje aplinkoje dažnai matyto ir stebėto augalo arba gyvūno išorinius požymius, žino, ko reikia, kad jis augtų, gyventų.</p> <p>4.3. Geba teisingai išdėlioti paveikslėlius, vaizduojančius žmogaus, gerai žinomo augalo ar gyvūno gyvenimo ciklą.</p> <p>4.4. Skiria ir mėgdžioja garsažodžius, pastabus išorės detalėms, gerai skiria lytėjimu pažįstamas daiktų savybes.</p> <p>4.5. Bando spręsti problemas – kelia klausimus apie neaiškius ar nežinomas dalykus, aiškinasi, ieško informacijos, įsidėmi faktus, savaip apmąsto.</p> <p>4.6. Skiria realybę nuo prasimanymo, fantazijos.</p>

Sritis	Esminiai gebėjimai	PASIEKIMAI
<p>Komunikavimo kompetencija</p>	<p>1. Gebėti tenkinti savo poreikį bendrauti ir pažinti pasaulį.</p> <p>2. Pradėti domėtis skaitymu ir rašymu.</p> <p>3. Intuityviai jausti gimtosios kalbos modelį: kalbant praktiškai taikyti jos dėsnius ir normas.</p>	<p>1.1. Geba elementariai pasakoti, apibūdinti, svarstyti, diskutuoti, aiškinti, informuoti.</p> <p>1.2. Turi gebėjimų kalbėti su suaugusiais ir vaikais pradmenis (kalba klausant keliems žmonėms, pakartoja, jeigu kas nors nesuprato, nepertraukia kito, nenukrypsta nuo pagrindinės pokalbio temos).</p> <p>1.3. Geba kalbėti atsižvelgdamas į situaciją (vietą, laiką, kontekstą).</p> <p>1.4. Domisi žodžių reikšmėmis (suvokia aplinkoje vartojamų įprastų žodžių, frazių prasmes, nežinomą žodį iš konteksto; geba iš patirties nustatyti nežinomo žodžio prasmę; junta žodžio daugiareikšmiškumą).</p> <p>1.5. Kuria naujus žodžius, eksperimentuoja, „žaidžia“ kalba.</p> <p>1.6. Žaismingai, natūraliai sieja kalbinę raišką su kitomis raiškos formomis – vaizdu, garsu, forma, judesiu.</p> <p>2.1. Pastebi vaizdų, ženklų (ne vien raidžių), garsų skirtumus ir panašumus – lavėja vaikų regimasis ir girdimasis suvokimas.</p> <p>2.2. Mėgina ir geba imituoti ir komentuoti raštą ir jo elementus; imituoja skaitymą komentuodamas iliustracijas.</p> <p>2.3. Gana gera rašymo pradmenims akies ir rankos koordinacija.</p> <p>2.4. Stengiasi savo išgyvenimus, patirtį, mintis reikšti piešiniais, ženklais, raidėmis, judesiais.</p> <p>2.5. Perskaito savo vardą ar kitus jam reikšmingus žodžius; suvokia skaitymo ir rašymo kryptį (iš kairės į dešinę).</p> <p>2.6. Domisi knygomis, mėgsta jas vartyti, skaitomų klausytis.</p> <p>2.7. Geba sukaupti dėmesį.</p> <p>2.8. Suvokia mokėjimo skaityti ir rašyti privalumus ir teikiamas galimybes.</p> <p>3.1. Taisyklingai ir aiškiai taria daugumą gimtosios kalbos garsų.</p> <p>3.2. Nujaučia žodžių sąsajas sakinyje, jų darybos, kaitymo dėsnius, todėl kalba taisyklingai.</p> <p>3.3. Domisi kalbos normomis ir stengiasi jų laikytis.</p> <p>3.4. Natūraliai, spontaniškai kalbėdamas vartoja sudėtingesnes kalbos formas.</p> <p>3.5. Intuityviai suvokia balso stiprumo, kalbėjimo tempo, intonacijų, loginio kirčio, pauzių variantiškumą.</p> <p>3.6. Kloja individualaus kalbos stiliaus pamatus.</p>

Sritis	Esminiai gebėjimai	PASIEKIMAI
	<p>4. Gerbti knygas ir jomis domėtis, turėti estetiškos nuostatos pradmenis.</p>	<p>4.1. Turi elementariai išlavintą kalbos jausmą: jaučia tekstų nuotaiką, junta kalbos vaizdingumą, ritmą, rimą, gali pastebėti teksto sandarą (pradžią, pabaigą, teksto visumą; gali vertinti, interpretuoti veikėjų poelgius, ryšius; nusakyti veiksmo vietą, laiką, eigą; jaučia įvairių žanrų tekstų specifiškumą).</p> <p>4.2. Geba rodyti kūrybinę iniciatyvą – vaidinti, improvizuoti, baigti pasaką, „sukurti“ bendrą ar vien savo knygą su iliustracijomis ir kt.</p> <p>4.3. Geba atskirti išmonę nuo realybės.</p> <p>4.4. Turi pasakojimo ir deklamavimo įgūdžių pradmenis.</p> <p>4.5. Turi mėgstamus kūrinius, autorius, žurnaliukus, TV laidas, herojus, bando ir geba argumentuoti savo pasirinkimą.</p>
<p>Meninė kompetencija</p>		
<p>Dailė</p>	<p>1. Laisvai, spontaniškai reikšti savo nuotaiką, idėjas, sumanymus, mintis dailės raiškos priemonėmis pasitikinti savimi, išgyvenant kūrybos džiaugsmą.</p> <p>2. Gebėti kurti įsivaizduojant, fantazuojant, modeliuojant, išbandant ir intuityviai taikant dailės raiškos priemones, elementarias technikas.</p> <p>3. Pastebėti ir jautriai reaguoti į aplinkos daiktus ir reiškinius, grožėtis savo ir kitų dailės kūryba, spontaniškai dalytis meniniais įspūdžiais.</p>	<p>1.1. Laisvai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, sumanymus bent keliomis dailės raiškos priemonėmis.</p> <p>1.2. Vaizduoja abstrakčius ir realius dalykus, detaliai atskleidžia sumanymą, savitai reiškia turimą patirtį.</p> <p>1.3. Kruopščiai atlieka dailės darbelius, rodančius gerą akies ir rankos koordinaciją.</p> <p>2.1. Tyrinėja dailės priemones (pieštukus, teptukus, kreideles, guašą, molį ar kitas lipdymo medžiagas, netradicines medžiagas), yra išbandęs bent kelis vaizdavimo būdus.</p> <p>2.2. Intuityviai naudoja liniją, dėmę, spalvą, formą išgyvenimams ir idėjoms reikšti, kuria bandydamas, komponuodamas, derindamas.</p> <p>2.3. Intuityviai siekia ritmo, spalvų dermės, kontrasto.</p> <p>2.4. Siekdamas įgyvendinti sumanymą geba atlikti dailės darbus tam tikra seka, keletu variantų, gali jungti skirtingas medžiagas.</p> <p>2.5. Geba savarankiškai pasiruošti ir susitvarkyti darbo vietą; moka saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis, medžiagomis.</p> <p>3.1. Geba atidžiai stebėti aplinką, pastebi meno kūrinius, noriai kaupia potyrius ir įspūdžius sėdamasis įkvėpimo kūrybai.</p> <p>3.2. Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, aiškina savo sumanymą ir jo sprendimą, domisi kito idėjomis.</p>

Sritis	Esminiai gebėjimai	PASIEKIMAI
<p>Muzika</p> <p>Teatras Vaidyba ir vaidinimo kūrimas (dramatizavimas, įscenavimas)</p>	<p>1. Gebėti dainuoti, skanduoti ir intonuoti.</p> <p>2. Gebėti groti: tyrinėti ir naudoti įvairius garso išgavimo būdus.</p> <p>3. Bandyti kurti: improvizuoti ir komponuoti naudojant tradicinius ir netradicinius grojimo būdus ir garso šaltinius.</p> <p>4. Suvokti muzikos kalbą klausantis, atliekant, kuriant muziką, judant pagal ją, taip pat užrašant ir skaitant natų raštą.</p> <p>4.1. Jausti pulsą, atrامينius garsus, skirti trumpus ir ilgus garsus.</p> <p>4.2. Padainuoti paprastas intonacijas įvairiomis dermėmis (mažoru, minoru ir t.t.).</p> <p>5. Apibūdinti ir vertinti klausomą bei atliekamą muziką.</p> <p>5.1. Apibūdinti muzikinę aplinką.</p> <p>5.2. Intuityviai perteikti muzikos nuotaikas.</p> <p>1. Laisvai ir išraiškingai vaidinti spontaniškai improvizuojamose ir parengtose lėlių bei dramatinės vaidybos scenelėse.</p>	<p>1.1. Dainuoja atitinkančias suvokimą ir dainavimo galimybes vienbalses dainas, ratelius, skanduotes, muzikinius žaidimus, gamtos garsų pamėgdžiojimus ir kt.</p> <p>2.1. Naudoja įvairius garso išgavimo būdus (mušimą, braukimą, pūtimą) ir šaltinius (kūno garsus, skambančius daiktus, instrumentus) dainai, judesiui, šokiui, žaidimui; taip pat groja pagal įrašą (muša pulsą ar ritmo motyvą).</p> <p>3.1. Improvizuoja išbandydamas balso ir instrumento galimybes, žaidžia kontrastinga dinamika ar tempais, pritaiko paprasčiausius ostinato.</p> <p>4.1.1. Ritmuoja paprastus darinius dviejų ir trijų dalių metru judėdamas (pvz., žingsniuodamas, siūbuodamas ir pan.) ir pasitelkdamas žodį (pvz., skanduotę ir pan.).</p> <p>4.2.1. Skiria aukštus ir žemus garsus, geba pakartoti paprastus kelių garsų darinius.</p> <p>5.1.1. Muzikinę aplinką (šeimoje, darželyje, koncertą) apibūdina savais žodžiais. Atpažįsta muzikinius ir nemuzikinius garsus.</p> <p>5.2.1. Naudoja kitų menų priemonės kūrinio nuotakai išreikšti (žaidžia judesiu, spalva, linija, žodžiu ir t.t.).</p> <p>1.1. Išsaugo stebimoje vietoje (scenoje) saikingą psichofizinę įtampą, įsivaizduoja veikėjo aplinkybes, jas vertina ir reaguoja fiziniais bei kalbiniais intonaciniais lėlės ar savo paties veiksmais, sukuria veikėjo ir veikėjo aplinkybių simbolius, nuotaiką, veiksmų dinamiką, išsaugo tinkamą jų tempą.</p> <p>1.2. Kuria ar savaip perkuria dramatinį siužetą; perteikia iš anksto numatytą elementarią fizinių ir kalbinių intonacinių veiksmų seką.</p> <p>1.3. Atsižvelgdamas į savo sumanymą, iš čia pat esančių žaislų, daiktų ir specialių detalių sukuria dekoracijas, kostiumus ar jų detales, vaidinimo reikmenis, garsus.</p>

Sritis	Esminiai gebėjimai	PASIEKIMAI
Teatrinės patirties suvokimas, interpretavimas ir vertinimas	<p>2. Gebėti dalytis įspūdžiais apie savo paties ir kitų vaidinimus.</p> <p>3. Atpažinti vaidybinę ir teatrinę veiklą aplinkoje.</p>	<p>2.1. Išreiškia patirtus išgyvenimus (jaudinimąsi, džiaugsmą) vaizdingais žodžiais ir kitomis priemonėmis (piešdamas, judėdamas pagal muziką ir t.t.).</p> <p>2.2. Pasakoja, kokį veikėją vaidino, ką jis veikė, kas atsitiko; atpasakoja tai, ką matė scenoje ir ką iš vaidinimo suprato.</p> <p>2.3. Kalba apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmeninius emocinius vertinimus.</p> <p>3.1. Pastebi, atpažįsta ir įvardija lėlių, dramatinės, pantomiminės vaidybos momentus kasdienėje grupės veikloje ir darželyje, teatruose matytus vaidinimus.</p>
Šokis	<p>1. Gebėti šokti: sklandžiai, išraiškingai pavieniui, poroje ir grupėje.</p> <p>2. Bandyti kurti naudojantis šokio raiškos priemonėmis.</p> <p>3. Interpretuoti ir vertinti: gebėti dalytis šokio patirties įspūdžiais.</p>	<p>1.1. Šokdamas elementarius žaidimus, ratelius, šokius ar jų fragmentus rodo judesių koordinavimo pradmenis, išlaiko pusiausvyrą, jaučia kryptį, nesusiduria su kitais, reaguoja į tempo, ritmo, nuotaikos pokyčius.</p> <p>2.1. Improvizuotais judesiais perteikia nuotaiką, sumanymus, muziką, vaizdą, žodį.</p> <p>2.2. Kuria judesius ar jų seką tirdamas laiko ir erdvės elementus (tempą, ritmą, lygmenis, kryptis).</p> <p>3.1. Šokio sukeltus įspūdžius išreiškia savais žodžiais, piešiniais ar judesiais. Pasako, kas patiko ar nepatiko.</p>

